

Bosch & van Rijn

Groenmarktstraat 56
3521 AV Utrecht
030 – 677 6466

Auteurs

Duco van Dijk
Lauran Cornax

Opdrachtgever

Gemeente Montferland
Bergvredestraat 10
6942 GK Didam

Participatieverslag

Grootschalige duurzame energie Montferland

Participatieverslag

Grootschalige duurzame energie Montferland

Datum
5-3-2019

Versie
Definitief 1.0

Bosch & Van Rijn
Groenmarktstraat 56
3521 AV Utrecht

Tel: 030-677 6466
Mail: info@boschenvanrijn.nl
Web: www.boschenvanrijn.nl

© Bosch & van Rijn 2019

Behoudens hetgeen met de opdrachtgever is overeengekomen, mag in dit rapport vervatte informatie niet aan derden worden bekendgemaakt. Bosch & Van Rijn BV is niet aansprakelijk voor schade door het gebruik van deze informatie

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK 1	INLEIDING	3
1.1	<i>Achtergrond</i>	4
1.2	<i>Waarom dit participatieverslag?</i>	4
1.3	<i>Leeswijzer</i>	5
HOOFDSTUK 2	VERSLAG PARTICIPATIEPROCES	6
2.1	<i>Opzet van het participatieproces</i>	7
2.2	<i>Startbijeenkomst 11 december 2018</i>	7
2.3	<i>Discussieavonden</i>	8
2.4	<i>Overige inbreng</i>	15
HOOFDSTUK 3	SAMENVATTING RESULTATEN	16
3.1	<i>Inleiding</i>	17
3.2	<i>Algemeen</i>	17
3.3	<i>Participatie</i>	19
3.4	<i>Ruimte voor zonne-energie</i>	19
3.5	<i>Ruimte voor windenergie</i>	19
BIJLAGEN		21
BIJLAGE A	PRESENTATIES STARTBIJEEENKOMST	22
BIJLAGE B	PRESENTATIE DISCUSSIEAVONDEN	24
BIJLAGE C	VRAGEN EN ANTWOORDEN	28
BIJLAGE D	OVERIGE INBRENG	47
D.1	<i>Brief inwoners Beek/Loerbeek</i>	47
D.2	<i>Brief Plattelandsraad</i>	49
D.3	<i>Brief inwoner Stokkum</i>	50
D.4	<i>Brief inwoner van buurtschap Greffelkamp</i>	52
D.5	<i>Speerpunten inwoners Stokkum</i>	56

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Achtergrond

De gemeente Montferland wil in 2030 Energieneutraal zijn: dat wil zeggen dat er in de gemeente net zo veel duurzame energie wordt opgewekt als er wordt verbruikt. Naast energiebesparing wil de gemeente dit bereiken door in te zetten op de grootschalige productie van elektriciteit met zonne- en windenergie.

Zonnevelden en windparken hebben impact op de openbare ruimte op de leefomgeving van de inwoners van de gemeente. Daarom stelt de gemeente een ruimtelijk afwegingskader op waarmee de ontwikkeling van zonne- en windprojecten op het gemeentelijk grondgebied wordt gereguleerd. In het ruimtelijk afwegingskader stelt de gemeente vast in welke gebieden duurzame energieprojecten worden toegestaan en welke voorwaarden worden verbonden aan deze ontwikkelingen. Het kader wordt gebaseerd op drie pijlers:

1. Ruimtelijke verkenning van het gemeentelijke grondgebied
Wat zijn de wettelijke (on)mogelijkheden voor het ontwikkelen van zonne- en windprojecten in de gemeente?
2. Landschappelijke analyse en beoordeling van het gemeentelijke grondgebied
Wat is de landschappelijke draagkracht van het gemeentelijke grondgebied voor zonne- en windprojecten?
3. Maatschappelijke dialogo met inwoners en belanghebbenden
Hoe zien inwoners de ontwikkeling van duurzame energie in de gemeente en welke wensen hebben zij voor het ruimtelijk afwegingskader?

Aan de maatschappelijke dialoog is invulling gegeven met een uitgebreid participatieproces, waarvan het voorliggende participatieverslag de weerslag vormt.

1.2 Waarom dit participatieverslag?

De energietransitie maakt lokale duurzame opwek noodzakelijk, maar de ontwikkeling van duurzame energieprojecten in Nederland gaat bepaald niet zonder slag of stoot. En dat is begrijpelijk: van energiecentrales ver weg uit het zicht wordt de energievoorziening langzaam maar zeker zichtbaar in de directe leefomgeving van mensen. Windmolens zijn van ver te zien en door hun schaal bepalend voor de beleving van ruimte en landschap. Ook zonnevelden hebben een flink beslag op de ruimte.

De gemeente Montferland wil daarom niet 'zomaar' windmolens en zonnevelden toestaan in de gemeente. Naast de voor veel mensen abstracte werkelijkheid van energiedoelstellingen en beleidsstukken wordt gelukkig steeds meer aandacht besteed aan de beleving en wensen van inwoners bij ingrijpende ruimtelijke besluitvorming. Ook de gemeente Montferland wil de motieven, belangen, ideeën, zorgen en wensen van haar inwoners een betekenisvolle plek geven in de besluitvorming.

Daarom startte de gemeente een uitgebreid participatieproces binnen het traject *Ruimte voor Duurzame Energie* om inwoners en stakeholders te betrekken bij de totstandkoming van het ruimtelijk afwegingskader voor zonne-energie en wind-energie. In dit verslag is te lezen wat de opzet van het participatieproces was en welke resultaten het heeft opgeleverd. In de bijlage vindt u ook alle opgehaalde vragen en de beantwoording van deze.

Het participatieverslag is een waardevol document dat als één van de uitgangspunten zal dienen bij het opstellen van het ruimtelijk afwegingskader. Daarbij moet worden opgemerkt dat niet alle meningen en argumenten tot uiting kunnen en zullen komen in het uiteindelijke afwegingskader. De gemeenteraad zal deze zorgvuldig moeten afwegen. Ook kan met een opkomst van ca. 60-70 deelnemers per avond niet gesproken worden van een representatieve afspiegeling van de Montferlandse samenleving. Echter, door tijdens de discussieavonden in groepen te werken, werd er meer diepgang gecreëerd en konden de argumenten per groep goed worden opgehaald. Gevolg van deze keuze was dat er een maximum aantal deelnemers per avond moest worden gehandhaafd om de uitvoering ook behapbaar te houden. Vanwege de grote belangstelling is het aantal discussieavonden gedurende het proces uitgebreid van twee naar vier. Daarnaast werd er in plaats van representativiteit gestreefd naar het bereiken van het saturatie-effect: het moment wanneer er geen nieuwe informatie meer verkregen wordt over de relevante onderwerpen.

1.3 Leeswijzer

In Hoofdstuk 2 wordt de opzet van het participatieproces uitvoerig beschreven en wordt verslag gedaan van de startbijeenkomst en de discussieavonden. In Hoofdstuk 3 worden de resultaten van het participatieproces samengevat. Deze resultaten vormen input voor het op te stellen ruimtelijke afwegingskader.

Hoofdstuk 2 Verslag participatieproces

2.1 Opzet van het participatieproces

De gemeente Montferland organiseerde een uitgebreid participatieproces, waarin de inbreng van inwoners op de ruimtelijke keuzes voor duurzame energie centraal stond. Het proces werd afgetrapt met een succesvolle startbijeenkomst op 11 december 2018 en zou worden vervolgd met twee discussieavonden voor inwoners. Echter, vanwege de grote belangstelling voor de avonden heeft de gemeente twee extra avonden georganiseerd, zodat alle belangstellenden de mogelijkheid hebben gehad om deel te nemen.

Er zijn in de periode december 2018 tot en met februari 2019 in totaal 5 bijeenkomsten georganiseerd:

Tabel 1 Participatieproces

Datum	Bijeenkomst	Locatie
11 december 2018	Startbijeenkomst	Loerbeek
17 januari 2019	Discussieavond	Loerbeek
29 januari 2019	Discussieavond	Zeddam
7 februari 2019	Discussieavond	's-Heerenberg
19 februari 2019	Discussieavond	Didam

In de volgende paragrafen wordt verslag uitgebracht van de avonden.

2.2 Startbijeenkomst 11 december 2018

De startbijeenkomst op 11 december werd met ruim 200 bezoekers een goed bezochte avond. Wethouder Oscar van Leeuwen opende de avond en gaf een toelichting op de plannen van de gemeente en het programma van de avond. Vervolgens kwam weerman (en inwoner van Stokkum) Gerrit Hiemstra aan het woord met een inspirerend betoog over de wereldwijde klimaatverandering en de noodzaak en mogelijkheden om dit aan te pakken. Ten slotte lichtte adviseur Duco van Dijk van Bosch & van Rijn de onderzoeksgebieden voor windparken en zonnevelden in de gemeente toe. De presentaties van de avond zijn te vinden in Bijlage A.

De tweede helft van de avond konden de deelnemers zich laten informeren op een informatiemarkt. Het verduurSaam energieloket, de Achterhoekse Groene Energiemaatschappij en de Energiecoöperatie Montferland Klimaatneutraal waren aanwezig om inzicht te geven in verduurzamingsmogelijkheden. Daarnaast werd informatie gegeven over de eigenschappen en effecten van zonnevelden en windparken, het ruimtelijk afwegingskader en de onderzoeksgebieden.

2.3 Discussieavonden

De vier discussieavonden in januari en februari 2019 hadden het volgende programma:

19.30	Introductie Ruimte voor Duurzame Energie
20.00	Pauze en gelegenheid om vragen te stellen
20.15	Beantwoording van vragen
20.45	Groepsdiscussies
21.00	Challenge Montferland Energieneutraal 2030
21.30	Groepspresentaties Montferland Challenge
22.00	Afsluiting

Hoewel het per discussieavond verschilde, had lang niet iedereen de startbijeenkomst bezocht. Mede hierdoor was er veel behoefte aan het stellen van vragen. Er zijn vragen van zeer uiteenlopende aard gesteld. De beantwoording van alle vragen is terug te vinden in Bijlage C. Sommige vragen zijn geïnterpreteerd als inbreng op het ruimtelijk afwegingskader en zijn daarom niet als vraag, maar als input bij de verslagen van de afzonderlijke avonden meegenomen.

Na het plenaire deel werden de ongeveer 60 deelnemers per avond verdeeld over 7 á 8 tafels, die elk werden begeleid door een medewerker van de gemeente. Twee adviseurs op het gebied van duurzame energie waren aanwezig om vragen te beantwoorden of technische zaken toe te lichten.

Aan de tafels werd in groepsverband eerst gediscussieerd over de vraag: “Weten de dat er windturbines en zonnevelden in de gemeente komen, wat vindt u dan belangrijk?” Vervolgens werd de *Challenge Montferland Energieneutraal* gespeeld, waarbij de groepen de opdracht kregen om de gemeente energieneutraal te maken met windmolens en zonnevelden. Hierbij maakten ze gebruik van een kaart waarop de wettelijke belemmeringen voor zonne-energie en windenergie gecombineerd waren weergegeven. De avonden werden afgesloten met een korte presentatie van de resultaten per tafel. Hieronder volgt een samenvattend overzicht van de resultaten, onderverdeeld naar thema:

- Algemeen
- Participatie
- Zonneparken
- Windturbines

Afsluitend wordt een overzicht gegeven van de resultaten van het spel de *Montferland Challenge*.

2.3.1 Algemeen

- Zon op (bedrijfs)daken
Veel deelnemers vinden dat er (meer) werk moet worden gemaakt van zonnepanelen op (bedrijfs)daken. Bijvoorbeeld door in de bouwverordening op te nemen dat daken bestendig zijn om zonnepanelen op te plaatsen. Ook grote parkeerplaatsen zouden moeten worden voorzien van zonnedaken en laadpalen.
- Liefst geen windmolens / liever zon dan wind
Een aantal deelnemers ziet liever zonne-energie dan windmolens in de gemeente.
- Elektriciteitsnetwerk/lokaal opwekken en gebruiken
Op basis van recente nieuwsartikelen vraagt men of het netwerk wel toereikend is om alle duurzame stroom te verwerken. De suggestie wordt gedaan om elektriciteit daar op te wekken waar het wordt gebruikt en waar het mogelijk is. Ook ziet men de noodzaak voor innovatieve vormen van opslag of bijvoorbeeld het gebruik van duurzame elektriciteit om waterstof mee te produceren.
- Alternatieven
Deelnemers stellen uiteenlopende alternatieve bronnen voor om duurzame energie mee op te wekken en roepen de gemeente op hiervoor open te blijven staan, bijvoorbeeld zonnepanelen in dakpannen of asfaltwegen. Ook riothermie, waterstof, kernenergie en getijde-energie zijn genoemd.
- Afstemming en samenwerking
De gemeente wordt nadrukkelijk opgeroepen om de samenwerking te zoeken met buurgemeenten en Duitsland. De lasten moeten evenredig worden verdeeld over de regio en ook op projectniveau moet goed worden afgestemd.
- Toekomst
Deelnemers stellen dat de ontwikkeling van duurzame energie moet stoppen als de doelstelling is behaald. Het aantal windturbines en zonnepanelen moet goed worden afgestemd op de behoefte én op technologische ontwikkelingen.
- Toerisme en recreatie
Er is op de avonden bij sommige deelnemers zorg over recreatie en toerisme: brengt de komst van windmolens en zonnenvelden in het landschap niet te veel schade toe aan het toerisme in de regio? De gemeente dient goed rekening te houden met deze economische motor.

- Landschap
Er is veel zorg voor het landschap in de gemeente en men vindt het belangrijk dat de gemeente hier veel aandacht aan besteedt: het landschap moet zo veel mogelijk worden ontzien en hoogwaardige landschappen moeten vrij blijven van zonne- en windenergie. Als er geen wind mogelijk is in een landschap, dan zou de gemeente voor zonne-energie moeten kiezen. Kijk eerst naar reeds verstoorde of 'aangesneden' gebieden en bescherm culturele of cultuurhistorische waarden.
- Natuurgebieden
Over het Bergherbos en andere natuur- en recreatiegebieden is iedereen het eens: daar mogen geen windmolens of zonnevelden komen. Ook wil men dat het uitzicht op het bos vanuit zo veel mogelijk kernen vrij blijft: geen projecten in zichtlijnen op het bos. Bijvoorbeeld Stokkum wordt vaak genoemd als locatie waar men de natuur- en recreatiewaarden in stand wil houden.
- Vaste afstanden
Met verwijzing naar de Duitse afstandsnormen voor windturbines werden verschillende voorstellen gedaan voor het hanteren van een afstandsnorm, variërend tussen 900 meter en 1500 meter.
- Haalbaarheid projecten
De projecten moeten technisch en financieel haalbaar zijn. Er werden ook veel vragen gesteld over wat er gebeurt met de zonnepanelen na hun levensduur. Tijdens de avonden is toegelicht dat het opruimen van windturbines na hun technische levensduur is gegarandeerd (betaald door de eigenaar) en dat zonnepanelen goed zijn te recyclen.
- Landmark / energiepark creëren
Geopperd werd om energieparken te realiseren, waarin windenergie, zonne-energie en groen worden samengebracht in één gebied. Dit zouden dan zichtbare iconen moeten worden, mogelijk zelfs gecombineerd met kunst.
- Effecten grootschalige opwek duurzame energie
Deelnemers hebben een zeer sterke voorkeur voor locaties waar zo weinig mogelijk mensen wonen of hinder ondervinden van windmolens of zonnevelden: bescherming van omwonenden wordt zeer belangrijk gevonden. Ook de effecten op flora en fauna moeten goed worden meegewogen. Verder wordt gepleit voor onderzoek naar de effecten van zonnevelden op biodiversiteit en bodemkwaliteit en naar de gezondheidseffecten van windmolens.

2.3.2 *Participatie*

- Draagvlak zeer belangrijk
Draagvlak wordt zeer belangrijk gevonden door de deelnemers aan de avonden. Sommigen stellen zelfs dat er uitsluitend een wind- of zonnepark mag komen als de direct omwonenden het ermee eens zijn. Doe het voor en met de

inwoners: kom niet met een uitgewerkt initiatief, maar laat mensen vanaf het begin meepraten. Borg in het afwegingskader de mogelijkheid om te participeren wanneer men in een bepaalde straal rond het project woont.

- Lokaal eigendom, fondsvorming en financieel profijt
Omwonenden moeten kunnen mee profiteren in de vorm van lokaal eigenaarschap, mede-eigenaarschap of direct financieel profijt. Ook fondsvorming uit de opbrengsten van wind of zon wordt genoemd. Ook mensen met een kleine beurs moeten kunnen profiteren van zon- of windprojecten, bijvoorbeeld door korting op de energierekening. Men maakt zich zorgen over de eventuele waardevermindering van woningen: hiervoor moet een regeling komen. Hoe dicht men bij het project woont, hoe hoger de tegemoetkoming zou moeten zijn.
- Gemeentelijke regie en communicatie
De gemeente moet goed grip houden op het verdere proces en de toekenning van projecten. Liever geen grote (buitenlandse) investeerders 'die er met het geld vandoor gaan', maar bijvoorbeeld werken met gebiedscoöperaties. Niet iedereen heeft er vertrouwen in dat de gemeente dit goed in de hand kan houden. De gemeente wordt opgeroepen duidelijk te communiceren en/of ervoor te zorgen dat initiatiefnemers hiervoor zorgdragen.

2.3.3 Zonneparken

- Zonneparken en landbouwgrond
De algemene consensus is dat er geen goede/waardevolle/vruchtbare landbouwgrond mag worden "opgeofferd" voor grootschalige zonneparken. Wel wordt voorgesteld om te kijken of juist onrendabele gronden, braakliggende gronden of vervuilde gronden kunnen worden ingezet. Grootschalige zonneparken mogen geen belemmering vormen voor landbouw in de toekomst.
- Aansluiten bij bestaande ruimtelijke structuren
Grootschalige zonneparken zouden moeten aansluiten bij bestaande ruimtelijke structuren, mits daar de ruimte voor is. Aansluiting kan worden gezocht bij:
 - Infrastructuur;
 - Nieuwe rondweg
 - Snelwegen (A12 / A18)
 - Bedrijven- en industrieterreinen;
 - Bestaande windparken;
 - Hoogspanningslijnen en –masten;
 - Zandwinningsgaten (drijvend zonnepark).
- Energieopwekking combineren
Zonneparken en windparken kunnen gecombineerd worden. Dit levert voordelen op voor de netaansluiting (efficiënt energietransport) en komt deels voort uit de wens voor concentratie van grootschalige duurzame energie. Zodoende kan een energiepark ontstaan, waarvoor mogelijk wel enkele mensen moeten

worden uitgekocht. Echter waren er ook inwoners die de projecten liever meer wilden spreiden over de gemeente.

- Dubbelfuncties zonnepanelen
Zonnepanelen kunnen voor meer functies worden ingezet dan enkel het opwekken van duurzame energie. Meermaals is aangehaald dat er koppelkansen zijn voor zonnepanelen en geluidsschermen. Deze zonne-geluidsschermen kunnen bijvoorbeeld langs de Rijkswegen (A12 / A18) worden geplaatst.
- Landschappelijk inpassen van zonneparken
Zonneparken moeten van een landschappelijke inpassing met (streekgebonden) natuur/groen worden voorzien.
- Grootte van zonneparken
Velen zijn van mening dat het wenselijk is om een beperkt aantal grote zonneparken in de gemeente te hebben in plaats van meerdere kleine zonneparken. Deze grote zonneparken dienen goed landschappelijk te worden ingepast.
- Niet bij bos-/natuurgebied
Over het algemeen is het niet wenselijk om zonneparken in bossen (bv. het Bergherbos) of in natuurgebieden te plaatsen. Daarentegen worden wel kansen gezien in de Groene Ontwikkelingszone, voornamelijk vanwege de lagere grondwaarde aldaar.
- Lichtschittering van zonnepanelen
Lichtschittering/reflectie van de zonnepanelen van een zonnepark dient te worden voorkomen voor direct omwonenden.
- Geschikte locaties voor zonneparken
Potentiële locaties voor zonneparken worden, naast de eerder genoemde aansluitmogelijkheden, gezien nabij:
 - Het bestaande zonnepark Azewijn;
 - De parkeerplaats bij het Kleuveltje Loerbeek;
 - Tussen Loerbeek en Didam;
 - In de Groene Ontwikkelingszone vanwege de lagere grondwaarde / onrendabele gronden.

2.3.4 *Windturbines*

- Voor zo min mogelijk mensen overlast
Over het algemeen is men van mening dat toekomstige windturbines voor zo min mogelijk overlast mogen zorgen. Er wordt voorgesteld om de windturbines te plaatsen waar de minste mensen er last van hebben of waar de minste mensen wonen.

- Slagschaduw van windturbines beperken
Een aantal deelnemers wil de toegestane slagschaduwduur op woningen terugbrengen naar 0 uur slagschaduw per jaar in plaats van de wettelijke norm van maximaal 5 uur en 40 minuten slagschaduw per jaar.
- Aansluiten bij bestaande ruimtelijke structuren
Windturbines dienen aansluiting te zoeken bij bestaande grootschalige ruimtelijke structuren, mits daar de ruimte voor is. Aansluiting kan worden gezocht bij:
 - Bestaande windparken;
 - Hoogspanningslijnen en –masten;
 - Infrastructuur;
 - Nieuwe rondweg
 - Snelwegen (A12 / A18)
 - Bedrijven- en industrieterreinen.
- Clusteren
Door windturbines te clusteren in plaats van solitaire windturbines wordt de overlast beperkt tot een bepaald gebied. Tevens biedt dit voordelen voor de netaansluiting. Echter, niet iedereen is het er over eens dat windturbines geconcentreerd op één of twee plekken moeten komen te staan. Hierdoor zou een aantal inwoners alle overlast krijgen. Het concentreren van windturbines blijft een discussiepunt, zo blijkt op de vier avonden. Een tussenoplossing die wordt opgeworpen is “geclusterd spreiden”: twee of drie gebieden aanwijzen waar windenergie mogelijk wordt gemaakt.
- Niet bij bos-/natuurgebied
Men vindt het niet wenselijk om windturbines in of nabij bossen (bv. Bergherbos) of in natuurgebieden te plaatsen.
- Grootte
Er is gesproken over de grootte van de toekomstige windturbines. Achterliggende gedachte hierbij was dat er van windturbines met grotere afmetingen er uiteindelijk minder nodig zijn dan van windturbines met kleinere afmetingen. Er werd gedacht dat er wellicht beter een aantal grote windturbines binnen de gemeente kunnen worden geplaatst, dan meerdere kleinere windturbines.
- (On)geschikte locaties voor windturbines
Potentiële locaties voor windturbines worden, naast de eerder genoemde aansluitmogelijkheden, gezien nabij:
 - Langs de grens met Duitsland.
 - Op de grens van de gemeente.
 - Windenergie clusteren bij Azewijn.
 - Windenergie clusteren bij Angerlo.
 - Bestaande lijn van Azewijn uitbreiden/verlengen.
 - Bos bij Veldhuizen (nabij grensovergang A12).

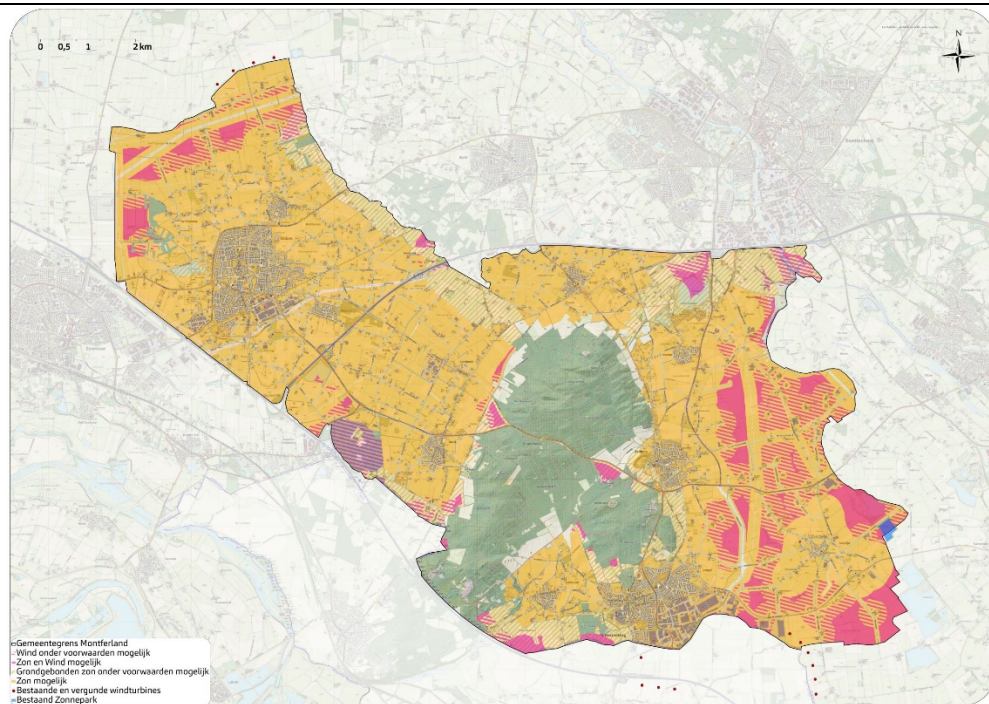
Enkele plekken die niet wenselijk worden geacht voor windenergie zijn:

- In en rondom het Bergherbos
- Vinkwijksche Broek (discussiepoint)

2.3.5 Challenge Montferland Energieneutraal

Aan de tafels zijn op de kaart opstellingen met windmolens en zonnevelden gemaakt en uitvoerig bediscussieerd. Hiervoor is gebruik gemaakt van de mogelijkhedenkaart zoals opgenomen in Figuur 1. De resultaten van de Challenge Montferland Energieneutraal worden hieronder kort beschreven. De resultaten worden per avond weergegeven, aangezien de uitkomsten van de Challenge sterk afhankelijk zijn van de locatie waar desbetreffende discussieavond werd georganiseerd.

Figuur 1 Kaart Montferland Challenge

Resultaten Challenge: 17 januari te Loerbeek

Er bestaat een duidelijke voorkeur om windmolens te plaatsen in de gebieden bij Greffelkamp en Azewijn en in mindere mate voor het gebied tussen Braamt en Lengel. In de andere gebieden wenst men geen windmolens. Zonnevelden werden hoofdzakelijk aan de randen van de gemeente geplaatst.

Resultaten Challenge: 29 januari te Zeddam

Er bestaat een duidelijke voorkeur om windmolens te plaatsen in de gebieden bij Greffelkamp, Braamt en Lengel en Azewijn en in mindere mate voor het gebied bij Stokkum. Daarnaast zijn molens geplaatst in gebieden waar alleen mogelijkheden zijn wanneer er medewerking is van de eigenaren van woningen in de buurt. Zonnevelden werden overal geplaatst, met een voorkeur voor de randen van de gemeente.

Resultaten Challenge: 7 februari te 's-Heerenberg

Er bestaat een duidelijke voorkeur om windmolens te plaatsen in de gebieden bij Greffelkamp en Azewijn en in mindere mate voor het gebied tussen Braamt en Lengel. Daarnaast werd er bij een groep een molen geplaatst in het Stroombroek. Zonnevelden werden langs de A12, de A18 en de N335 geplaatst en verder langs de randen van de gemeente.

Resultaten Challenge: 19 februari te Didam

Er bestaat een duidelijke voorkeur om windmolens te plaatsen in het gebied bij Azewijn en het gebied tussen Lengel en Braamt. In mindere mate kiest men voor de gebieden bij Stokkum en Didam. Daarnaast worden molens geplaatst in het noordoosten bij Doetinchem, bij Vethuizen en het bedrijventerrein in het zuidoosten van de gemeente. Zonnevelden werden geplaatst langs de stadsranden van Didam, Zeddum en 's-Heerenberg, langs de A18 en langs de randen van de gemeente. Ook werden zonnevelden gecombineerd met de windparken.

2.4 Overige inbreng

Naast de discussieavonden namen enkele inwoners zelf het initiatief om de gemeente op de hoogte te brengen van hun kijk op de komst van duurzame energie in de gemeente. De bijdragen zijn opgenomen in Bijlage D.

Hoofdstuk 3 Samenvatting resultaten

3.1 Inleiding

Het participatietraject heeft de gemeente zeer veel waardevolle informatie opgeleverd. Een deel van de inbreng en vragen was van algemene aard en niet direct te relateren aan het op te stellen ruimtelijk afwegingskader. Veel inbreng was echter zeer relevant en bruikbaar: daarvan vormt dit samenvattende hoofdstuk de weerslag.

Daarbij moet worden opgemerkt dat dit participatieverslag geen statistisch representatieve weergave vormt van de meningen en ideeën van de inwoners van de gemeente over de ruimtelijke inpassing van duurzame energie. Toch kan op basis van de inbreng van de deelnemers aan de discussieavonden een aantal conclusies worden getrokken. In de volgende paragrafen wordt daar per thema verder op ingegaan.

3.2 Algemeen

3.2.1 *Nut en noodzaak energietransitie*

Over het algemeen zijn de discussieavonden in een constructieve sfeer verlopen en kan worden gesteld dat de deelnemers aan de avonden het nut en de noodzaak van duurzame energie onderschrijven. Een flink deel van de deelnemers vindt duurzaamheid van belang en heeft bijvoorbeeld al zonnepanelen. Ook de bijdrage die grootschalige zonne- en windenergie kunnen leveren aan de energietransitie werd door de meerderheid op de avonden erkend.

De discussieavonden geven geen aanleiding om te concluderen dat de deelnemers zonder meer tegenstanders zijn van zonne- en/of windenergie. Ook een keuze *tussen één van beide* is op basis van de vier avonden niet te maken. Hoewel in de Challenge Montferland Energieneutraal een enkele keer windmolens werden ingeruild voor zonneparken, zijn aan nagenoeg alle tafels zowel windmolens als zonnevelden gebruikt om de gemeente energieneutraal te maken.

Er waren ook zorgen: houdt de gemeente wel voldoende de regie in handen? Worden omwonenden en het landschap wel voldoende beschermd? Wordt voldoende afgestemd en samengewerkt met buurgemeenten? De deelnemers vinden het onverkort belangrijk dat inwoners goed worden betrokken bij de ontwikkeling van plannen en dat er mogelijkheden worden gecreëerd om financieel te kunnen profiteren van de komst van windmolens en zonnevelden.

3.2.2 *Spreiding versus clustering*

Hoewel een deel van de deelnemers vond dat de projecten over de gemeente verdeeld moeten worden, kan naar aanleiding van de avonden voorzichtig worden geconcludeerd dat er een voorkeur bestaat voor het clusteren van duurzame energieopwekking. Aan enkele tafels zijn hier felle discussies over gevoerd. Er is een duidelijke voorkeur uitgesproken voor het op dezelfde locatie ontwikkelen van wind en/of zon, bijvoorbeeld in een of meerdere energieparken. Daarmee worden de negatieve effecten voor de meeste inwoners het meeste beperkt. Bovendien biedt het synergievoordelen, bijvoorbeeld doordat zonne- en windparken gebruik kunnen maken van dezelfde aansluitmogelijkheden.

3.2.3 *Beschermen van inwoners tegen overlast*

Ook het beschermen van inwoners tegen overlast wordt van groot belang gevonden. Niet iedereen was ervan overtuigd dat de Nederlandse normen voldoende bescherming bieden tegen geluid- en slagschaduwoverlast. Een enkele keer werd het toepassen van een minimale afstand tot woningen genoemd. Een aantal deelnemers maakte zich ernstig zorgen over de effecten van windmolens op de gezondheid van omwonenden. Hieraan zou de gemeente met gerichte en heldere communicatie aandacht aan kunnen besteden.

3.2.4 *Beschermen van landschap, natuur en landbouwgrond*

Ook het landschap en de natuur moeten worden beschermd tegen de negatieve invloed van windmolens en deelnemers hebben hier veel suggesties voor gedaan. In de Challenge Montferland Energieneutraal zijn om die reden de gebieden in het Bergherbos (zoekgebieden B1 en B2¹) geen enkele keer aangewezen als mogelijke locatie voor windmolens en ook het Stroombroek (zoekgebied D¹) is zeer weinig genoemd. Verder worden voor de ruimtelijke inpassing van wind en zon de volgende overwegingen meegegeven:

- Sluit aan bij bestaande infrastructurele en landschappelijke structuren
- Reserveer ruimte nabij industrie- of bedrijventerreinen
- Hou zichtlijnen op het Bergherbos vrij

¹ De betreffende zoekgebieden beslaan een tussenresultaat voortkomend uit het onderzoek *Ruimtelijke analyse Montferland (potentie en belemmeringen voor duurzame energie)* van 8 november 2018.

3.3 Participatie

De discussies op de vier avonden spitsten zich vooral toe op de gebieden en plaatsing van windmolens en zonnevelden. In die context bleek participatie nog een lastig begrip, waar deelnemers zich soms moeilijk iets bij konden voorstellen. Desalniettemin is het duidelijk dat de deelnemers de gemeente in het algemeen oproepen met stevige participatievoorwaarden te komen, zowel wat betreft het communiceren over en betrekken bij het verdere planontwikkelingsproces (procesparticipatie) als bij financiële deelname in toekomstige projecten (projectparticipatie).

Er is een aantal opties voor participatie genoemd:

- Lokaal (mede)eigenaarschap; buitenlandse investeerders buiten de deur houden
- Betrekken van omwonenden bij projectontwikkeling, van begin tot eind
- Korting op elektriciteit voor omwonenden
- Financiële participatie ook voor mensen met kleine beurs

Dit sluit uitstekend aan bij de landelijke trend en de wens van de gemeente om in het ruimtelijk afwegingskader effectieve voorwaarden voor participatie op te nemen.

3.4 Ruimte voor zonne-energie

Uit de resultaten van de Challenge Montferland Energieneutraal blijkt dat de deelnemers de voorkeur hebben voor het plaatsen van zonnevelden langs de randen van de gemeente, langs (snel)wegen en nabij de kernen. Ook het aanleggen van zonnevelden nabij windparken (clustering in energieparken) wordt vaak genoemd. Wat betreft de inpassing van zonne-energie in het landschap wordt opgemerkt dat (hoogwaardige) landbouwgrond dient te worden ontzien: kies eerst voor restgronden, laagwaardige landbouwgrond of reeds verstoorde landschappen. Zonnevelden moeten worden afgeschermd met streek- of landschapseigen begroeiing.

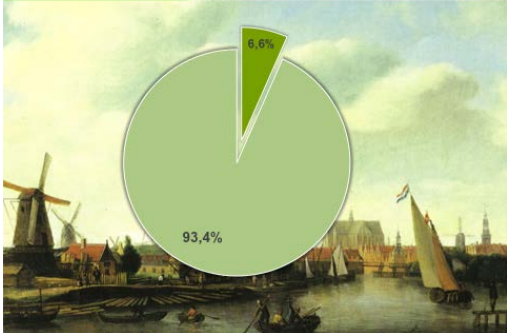

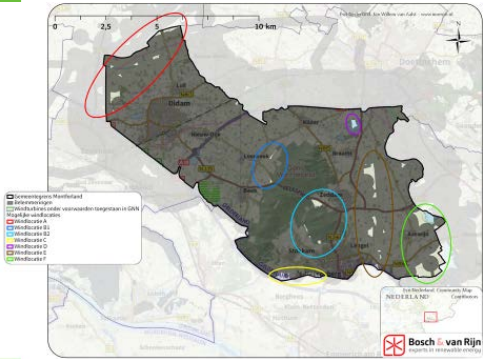
3.5 Ruimte voor windenergie

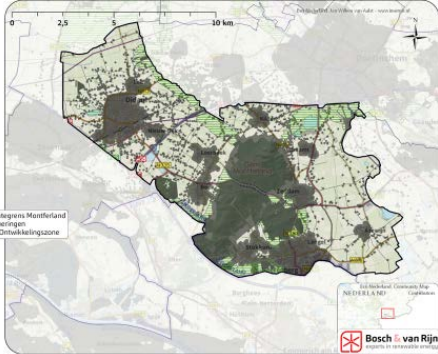
Op basis van de Challenge Montferland Energieneutraal komen twee zoekgebieden naar voren die een duidelijke voorkeur hebben boven de anderen: zoekgebied A (Greffelkamp) en zoekgebied F (Azewijn). Het gebied tussen Lengel en Braamt (zoekgebied E) komt op een derde plaats, met een voorkeur voor het zuidelijke deel in de nabijheid van het industriegebied, met de motivatie het open landschap in dit gebied te vrijwaren van verstoring door windturbines. De overige zoekgebieden hebben duidelijk minder de voorkeur.

Daarnaast wordt de wens uitgesproken om windparken aan te sluiten bij bestaande parken of initiatieven, denk aan het verlengen van de huidige lijn van zes turbines in Azewijn. Ook blijken de deelnemers in het algemeen een voorkeur te hebben voor het plaatsen van windmolens langs de randen van de gemeente. Zoals eerder genoemd wenst men zonnevelden en windparken te combineren en landschappelijk gezien wil men de zichtlijnen op het Bergherbos vrijwaren van windturbines.

Bijlagen

Bijlage A Presentaties startbijeenkomst

<p>Montferland, op weg naar energieneutraal 2030</p> <p>Startbijeenkomst zoektocht naar ruimte voor Duurzame Energie 11 december 2018</p> 	<p>Programma startbijeenkomst</p> <p>19:30 Welkom, wethouder Oscar van Leeuwen 19:45 Klimaat en energie, weerman Gerrit Hiemstra 20:30 Duurzame energie in Nederland en Montferland Duco van Dijk, Oscar van Leeuwen 21:00 Informatiemarkt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Energie uit zon, wind en bio: hoe werkt dat? 2. Duurzame energie voor en door inwoners 3. De onderzoeksgebieden 4. Ruimtelijk afwegingskader <p>22:00 Afsluiting</p>								
<p>Klimaat en duurzame energie</p> <p>Weerman Gerrit Hiemstra</p> 									
	<p>Duurzame energie in Nederland</p> <ul style="list-style-type: none"> Zonne-energie: 7% Biomassa: 66% Wind op land: 18% Wind op zee: 11% <p>Windmolens:</p> <table border="1"> <tr> <td>Op land:</td> <td>1996 (3233 MW)</td> </tr> <tr> <td>Op zee:</td> <td>289 (957 MW)</td> </tr> </table> <p>Zonne-energie:</p> <table border="1"> <tr> <td>Op woningen:</td> <td>1652 MWp</td> </tr> <tr> <td>Overig (o.a. veld):</td> <td>1221 MWp</td> </tr> </table> <p>Meer weten over duurzame energie in Nederland? www.windstats.nl www.energieopwek.nl www.energieakkoordser.nl</p>	Op land:	1996 (3233 MW)	Op zee:	289 (957 MW)	Op woningen:	1652 MWp	Overig (o.a. veld):	1221 MWp
Op land:	1996 (3233 MW)								
Op zee:	289 (957 MW)								
Op woningen:	1652 MWp								
Overig (o.a. veld):	1221 MWp								
<p>Nederlandse ambities en beleid</p> <p>Doelen 2020: Energieakkoord (SER, 2013):</p> <ul style="list-style-type: none"> • 14% in 2020 • 16% in 2023 <p>Doelen 2030: Klimaatakkoord (verwacht 2018):</p> <ul style="list-style-type: none"> • 49% CO₂-reductie • Kabinet streeft in EU naar scherper doel van 55% <p>Klimaatakkoord en duurzame energie (sectortafel elektriciteit):</p> <ul style="list-style-type: none"> • 20 Mton CO₂-reductie • Bijna 5 x zo veel duurzame energie als nu • Wind op land en zon in een Regionale Energiestrategie voor de Achterhoek • Elektrificatie (elektrische voertuigen, warmtepompen) zorgt voor een groter aandeel elektriciteit in de energiemix 									

	
<p>Ambitie Montferland</p> <p>Doelstelling Montferland: 2030 energieneutraal</p> <ul style="list-style-type: none"> Besparing energie <ul style="list-style-type: none"> 55% op gas en 20% op elektriciteit Opwekking Duurzame Energie <ul style="list-style-type: none"> 15 windturbines 101 zonnestroominstallaties bedrijfsdaken 44 ha zonneparken 7 biomassa centrales 4 biovergistingsinstallaties 	<p>Proces ruimtelijk kader 2018-2019</p> <ul style="list-style-type: none"> Oktober: Analyse wettelijke belemmeringen November: Discussieavond gemeenteraads- en commissieleden December: Startbijeenkomst inwoners Januari: Discussieavonden inwoners <ul style="list-style-type: none"> Donderdag 17 januari De Dèl Loerbeek Dinsdag 29 januari Dorpshuis Zeddam Februari: Terugkoppeling discussieavonden Februari: Opstellen ruimtelijk kader April: Vaststelling door gemeenteraad
<p>Discussieavonden januari</p> <ul style="list-style-type: none"> Twee dezelfde avonden in januari Actief meedenken waar ruimte is voor zon, wind en bio In kleine groepjes buigen we ons over de kaart van Montferland en bespreken we: <ul style="list-style-type: none"> Waar zijn mogelijkheden? Onder welke voorwaarden? Hoe kunnen inwoners worden betrokken? Informatie uit avonden is input voor ruimtelijk kader Uiteindelijke besluitvorming ligt bij de gemeenteraad Verwachting besluit: voorjaar 2019 	<p>Informatiemarkt</p> <ol style="list-style-type: none"> Energie uit zon, wind en bio: hoe werkt dat? <i>Adviesbureau Bosch & van Rijn</i> Duurzame energie voor en door inwoners <i>Energiecoöperatie Montferland Klimaatneutraal verduurSaam energieloket</i> <i>Achterhoekse Groene Energie Maatschappij</i> De onderzoeksgebieden: waar zou het (technisch) kunnen? <i>Adviesbureau Bosch & van Rijn</i> Ruimtelijk afwegingskader: hoe en waarom? <i>Gemeente Montferland</i>

Bijlage B Presentatie discussieavonden

<p>Montferland, op weg naar energieneutraal 2030</p> <p>Discussieavond Ruimte voor Duurzame Energie 29 januari 2019</p> 	<p>Montferland, op weg naar energieneutraal 2030</p> <p><i>Ik was aanwezig bij de startbijeenkomst over Ruimte voor Duurzame Energie op 11 december.</i></p> 														
<p>Montferland, op weg naar energieneutraal 2030</p> <p><i>Het is belangrijk dat we overstappen naar duurzame energiebronnen.</i></p> 	<p>Montferland, op weg naar energieneutraal 2030</p> <p><i>Ik heb zonnepanelen.</i></p> 														
<p>Montferland, op weg naar energieneutraal 2030</p> <p><i>Ik rijd elektrisch.</i></p> 	<p>Traject Ruimte voor Duurzame Energie</p> <p>Doel: Zorgen voor een juiste ruimtelijke en maatschappelijke inpassing van grootschalige opwek van duurzame energie in het landschap.</p> <p>Resultaat: Ruimtelijk afwegingskader voor grootschalige opwek van duurzame energie.</p> <p><i>Technische oplossingen, gestoeld op maatschappelijk draagvlak, ingepast in de bestaande ruimte.</i></p> 														
<p>Traject Ruimte voor Duurzame Energie</p> <p>Waar we het vanavond met u over willen hebben:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Waar liggen in de gemeente Montferland mogelijkheden voor zon en wind? 2. Welke voorwaarden zijn daarbij belangrijk? 	<p>Programma</p> <table border="0"> <tr> <td>19:30 – 20:00</td> <td>Introductie Ruimte voor Duurzame Energie • Energietransitie in Montferland • Ruimtelijk afwegingskader: proces • Waarom wind en zon?</td> </tr> <tr> <td>20:00 – 20:15</td> <td>Pauze <i>Heeft u een vraag? Stel uw vraag dan via het formulier en lever deze in.</i></td> </tr> <tr> <td>20:15 – 20:45</td> <td>Beantwoording van vragen (via formulieren)</td> </tr> <tr> <td>20:45 – 21:00</td> <td>Groepsdiscussies</td> </tr> <tr> <td>21:00 – 21:30</td> <td>Challenge Montferland energieneutraal 2030</td> </tr> <tr> <td>21:30 – 22:00</td> <td>Groepspresentaties van challenge</td> </tr> <tr> <td>22:00 – 22:15</td> <td>Afsluiting</td> </tr> </table>	19:30 – 20:00	Introductie Ruimte voor Duurzame Energie • Energietransitie in Montferland • Ruimtelijk afwegingskader: proces • Waarom wind en zon?	20:00 – 20:15	Pauze <i>Heeft u een vraag? Stel uw vraag dan via het formulier en lever deze in.</i>	20:15 – 20:45	Beantwoording van vragen (via formulieren)	20:45 – 21:00	Groepsdiscussies	21:00 – 21:30	Challenge Montferland energieneutraal 2030	21:30 – 22:00	Groepspresentaties van challenge	22:00 – 22:15	Afsluiting
19:30 – 20:00	Introductie Ruimte voor Duurzame Energie • Energietransitie in Montferland • Ruimtelijk afwegingskader: proces • Waarom wind en zon?														
20:00 – 20:15	Pauze <i>Heeft u een vraag? Stel uw vraag dan via het formulier en lever deze in.</i>														
20:15 – 20:45	Beantwoording van vragen (via formulieren)														
20:45 – 21:00	Groepsdiscussies														
21:00 – 21:30	Challenge Montferland energieneutraal 2030														
21:30 – 22:00	Groepspresentaties van challenge														
22:00 – 22:15	Afsluiting														

<p>Energietransitie in Montferland</p> <p>Doelstelling Montferland: 2030 energieneutraal</p> <ul style="list-style-type: none"> Energiebesparing <ul style="list-style-type: none"> 55% op gas en 20% op elektriciteit Opwekking van duurzame energie (mogelijke mix, 2016) <ul style="list-style-type: none"> 15 windturbines 101 zonnestroominstallaties bedrijfsdaken 44 ha zonneparken 7 biomassacentrales 4 bio-vergistinginstallaties 	<p>Energietransitie in Montferland</p> <p>Regionaal samenwerken in de Achterhoek</p> <ul style="list-style-type: none"> 2013: Akkoord van Groenlo (8 Achterhoekse gemeenten) 2016: Opstellen (mogelijke) energiemix per gemeente 2019: Regionale Energie Strategie
<p>Ruimtelijk afwegingskader: proces tot nu toe (2018-2019)</p> <ul style="list-style-type: none"> Oktober: Analyse wettelijke belemmeringen November: Discussieavond gemeenteraads- en commissieleden December: Startbijeenkomst inwoners Januari/februari: Discussieavonden inwoners <ul style="list-style-type: none"> Donderdag 17 januari te Beek Dinsdag 29 januari te Zeddam Donderdag 7 februari te 's-Heerenberg Dinsdag 19 februari te Didam 	<p>Terugkoppeling startbijeenkomst 11 december 2018</p>
<p>Terugkoppeling startbijeenkomst 11 december 2018</p> <p>Wat hebben we gehoord?</p> <ul style="list-style-type: none"> Waarom in Montferland? Wat doen anderen? <i>Alle gemeenten zijn bezig met het realiseren van hun duurzaamheidsdoelstelling.</i> Vooraf zon op (bedrijfs)daken <i>Ook, bijvoorbeeld via het programma Zonnige Bedrijven (al 45 bedrijven doen mee) en via het postcoderoosproject Dierse Zon!</i> Duurzaamheid van biomassa? <i>Voor dit traject worden biomassa en biogas buiten beschouwing gelaten.</i> Inzetten op duurzame warmtebronnen (o.a. warmtepomp, geothermie) <i>Ook, dit komt terug in de transitievisie warmte die in 2021 wordt vastgesteld.</i> 	<p>Waarom wind en zon?</p> <ul style="list-style-type: none"> De goedkoopste bronnen van duurzame stroom: <ul style="list-style-type: none"> De grootste CO₂-besparing per € Grootste volume Sterke kostendalingen, ook in de toekomst Waarom niet op zee? <ul style="list-style-type: none"> Doen we ook! Doel: 4450 MW in 2023 Wind op land: 6000 MW in 2020 Na 2020: Regionale Energiestrategie Wind op zee én wind op land hard nodig, maar wind en zon is niet genoeg, dus ook: <ul style="list-style-type: none"> Besparen! De duurzaamste energie is niet gebruikte energie; Investeren in netcapaciteit, smart grids en opslag; Innovatie.
<p>Windenergie</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 windmolen goed voor stroomverbruik ca. 2.000 huishoudens Zelfde elektriciteitsproductie met ca. 15 voetbalvelden zon Effecten voor de omgeving <ul style="list-style-type: none"> Geluid Slagschaduw Ecologie Landschap en uitzicht Is er wel genoeg wind in Montferland? 	 <p>Landelijke windenergiepotentie 2019</p> <p>Gemeentegemiddelde per 20 december 2019 Bron: NEMO</p>

<h3>Windenergie en geluid</h3> <ul style="list-style-type: none"> De wetgever beschermt u met geluidnormering. Geluidnorm windmolens: vergelijkbaar met snelwegen, maargeluid van windmolens is hinderlijker; daarom strengere rekenregels en normering. Gemiddeld per jaar maximaal 43 dB op de gevel (dus binnen veel minder!) Hoeveel is een dB? 	<h3>Windenergie en slagschaduw</h3> <ul style="list-style-type: none"> Vooraf najaar en vroege voorjaar, als de zon laag staat en de schaduwen lang zijn Maximaal 5 uur 40 minuten per jaar Stilstandvoorziening. Geldt bij de molens van Azewijn voor gevoelige objecten binnen 984 meter van de molens (12 x de rotordiameter).
<h3>Slagschaduw</h3> <p>Windmolen stopt vanzelf bij teveel slagschaduw Dan voert de elektronische beveiliging opdat de windmolen automatisch met de toeren waarmee de slagschaduw in lang een gevoelig object (zo als een woning) raakt. Door technische noodzakelijkheid.</p> <p>• Meer dan 5 uur en 40 minuten per jaar slagschaduw vier optreden.</p> <p>Zon Stand van de zon bepaalt positie en lengte slagschaduw. Slagschaduw draait met de zon mee.</p> <p>Slagschaduw zomer Slagschaduw winter</p> <p>Schaduw lengte: relatief kort Schaduw lengte: tijdelijk zonsop- en ondergang het langste</p> <p>Slagschaduw op gevoelig object Vakker aan de westzijde roeren van dachgevels met: • 540m (jaar constant)</p>	<h3>Ruimtelijk afwegingskader: proces</h3> <p>Discussieavonden</p> <ul style="list-style-type: none"> Waar zijn mogelijkheden? Onder welke omstandigheden? Hoe kunnen inwoners worden betrokken? <p>Vervolg</p> <ul style="list-style-type: none"> Januari/februari: Landschappelijke analyse Februari: Terugkoppeling discussieavonden (1 verslag) April: Terugkoppeling naar gemeenteraad April/mei: Opstellen ruimtelijk afwegingskader <i>Mogelijkhedenkaart, landschapsanalyse, discussieavond raad, discussieavonden inwoners</i> Juni: Vaststellen kader door gemeenteraad
<h3>Pauze</h3> 	<h3>Beantwoording vragen (formulieren)</h3>
<h3>Groepsdiscussie</h3> <p>Wetende dat er windturbines en zonnepanelen in de gemeente komen, wat vindt u dan belangrijk?</p>	<h3>Challenge Montferland energieneutraal 2030</h3> <p>Doel Maak per groep de gemeente Montferland energieneutraal met zon en wind.</p> <p>Mogelijkhedenkaart Plaats de windturbines en zonnepanelen uit de energiemix van 2016 op de mogelijkhedenkaart:</p> <ul style="list-style-type: none"> 13 windturbines (+ 2 bestaande turbines bij Azewijn) 44 hectare zonnepark (6 zonneparken à 7,5 hectare) <p>Beargumenteer groepskeuzes Waar kan het onder welke voorwaarden <u>we</u>l?</p> <p>21:30 Groepspresentaties</p>

	<p>Challenge Montferland energieneutraal 2030</p> <p>Legenda 'Mogelijkhedenkaart':</p> <ul style="list-style-type: none"> Wind en grondgebonden zon mogelijk Wind onder voorwaarden mogelijk Grondgebonden zon mogelijk Grondgebonden zon onder voorwaarden mogelijk <p>Geen (roze of oranje) kleur, geen mogelijkheid!</p> <p>Spelelementen:</p> <p>Windturbine: Zonnepark: </p> <p>Spelregels:</p> <p>1 windturbine = 1 zonnepark (7,5 ha.) Uitruilen is mogelijk.</p> <p>Afstand tussen windturbines is 2 cm.</p>
<p>Challenge Montferland energieneutraal 2030</p> <p>Groepspresentaties</p>	<p>Afsluiting</p> <p>Vervolg</p> <ul style="list-style-type: none"> • Januari/februari: Discussieavonden • Januari/februari: Landschappelijke analyse • Februari: Terugkoppeling discussieavonden Totaalverslag van alle discussieavonden en presentatie delen per mail en op de website: www.montferland.info/wonen-en-leven • April: Terugkoppeling naar gemeenteraad • April/mei: Opstellen ruimtelijk afwegingskader • Juni: Vaststellen ruimtelijk afwegingskader door gemeenteraad
<p>Bedankt voor uw komst!</p>	

Bijlage C Vragen en antwoorden

Hoewel het per discussieavond verschilde, had lang niet iedereen de startbijeenkomst bezocht. Mede hierdoor was er veel behoefte aan het stellen van vragen. Er zijn vragen van zeer uiteenlopende aard gesteld. De beantwoording van alle vragen is terug te vinden in deze bijlage. Sommige vragen zijn geïnterpreteerd als inbreng op het ruimtelijk afwegingskader en zijn daarom niet als vraag, maar als input bij de verslagen van de afzonderlijke avonden meegenomen.

Alternatieve locaties

- 1. Waarom niet wind op zee? Wil/moet de gemeente de 15 molens in Montferland plaatsen of mag dit ook buiten de gemeente? Logischerwijs daar waar de wind het hardst waait, waarom niet in zee of Groningen? Je bouwt geen molen om deze een deel van de dag stil te zetten. Waarom is het doel op zee lager dan op land, terwijl het op zee harder waait?**

Er is naast een doel voor wind op land (6000 MW in 2020) ook een doel voor wind op zee: 4450 MW in 2023. Ook de Noordzee wordt druk gebruikt, denk aan scheepvaart en visserij.

- 2. Is onderzocht of het mogelijk is om wel zelf de investering te doen, maar de realisatie buiten te gemeente?**

Dat is niet mogelijk. De doelstelling voor wind op land (6000 MW in 2020) is verdeeld over de 12 Nederlandse provincies. De doelstelling voor Gelderland is 230,5 MW.

- 3. Kan Montferland ook participeren in een zonnepark op zee?**

Nee, voor zo ver ons bekend zijn er geen initiatieven voor zonneparken op zee.

- 4. Groene stroom inkopen uit andere landen, zoals Scandinavië. Daar is het dunbevolkt en is meer wind. Nu kopen we ook olie en gas in het buitenland.**

Dit gebeurt al, wanneer er een overschot aan wind is in bijvoorbeeld Denemarken, wordt dat verkocht op de internationale elektriciteitsmarkt. Echter elk land heeft een eigen doelstelling, dus groene stroom elders inkopen kan niet bij de eigen doelstelling worden opgeteld.

Doelen

- 5. Hoe is de behoefte aan energie berekend? Hoeveel procent energie gebruikt de industrie en hoeveel procent gebruiken bewoners in Montferland?**

Recente cijfers zijn te vinden op <https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/>

- 6. Uitgangspunt van de berekening is 2012 terwijl wij nu in 2019 zitten. Toename o.a. door gebruik elektrisch rijden, gebruik warmtepompen zullen zeer fors zijn. Zeker een verdubbeling van huidig gebruik. Hoe is dan een bezuiniging van 20% op elektra mogelijk?**

Reductie van energiebronnen (bijvoorbeeld gas) leidt tot een hoger elektriciteits-

verbruik. Toch moet 20% gereduceerd worden, hoe wil je dat bereiken?

7. **“De meest duurzame vorm is besparen”.** Vraag: op welke wijze helpt de gemeente inwoners/bedrijven met besparen? Er is veel te weinig aandacht voor besparing. Bij toenemende vraag staat straks heel Nederland vol met zonneparken en windmolens. Stroom en gas is te goedkoop, er is geen prikken om te besparen.
8. **Waarom is er niet veel meer aandacht voor besparing?**
9. **Hoe wordt de 55% gasbesparing bereikt en waarom wordt deze bijvoorbeeld niet op 80% gesteld? $100 - 55\% \text{ gas} = 45\% \text{ gas} \rightarrow$ dit moet dus uit de biogasinstallaties komen?**

Besparing zal moeten worden bereikt door minder energieverbruik bij industrie, bedrijfsleven en huishoudens. In het Nationaal Energieakkoord (SER) zijn afspraken gemaakt over energie, energiebesparing, schone technologie en klimaatbeleid. Onderdeel van de afspraken is dat diverse partijen zich gaan inzetten om de energiebesparingsmaatregelen met een terugverdientijd van vijf jaar of minder bij bedrijven te stimuleren. Voor particulieren is er het [verduurSaam energieloket](#) waar bijvoorbeeld een duurzaamheidslening kan worden aangevraagd.

10. **Waarom zet de gemeente alleen in op windenergie en zonne-energie?**

Windmolens zijn momenteel de goedkoopste en meest efficiënte bron van duurzame energie. De doelen bereiken zonder wind is onmogelijk. Tegelijk zien we voortzettende kostendalingen voor zonne-energie: ook die bron hebben we hard nodig.

11. **Waarom wordt de individueel opgewekte duurzame energie niet meegenomen in de totale opwekking? Er wordt inmiddels al veel individueel opgewekt.**

Het merendeel van de individueel opgewekte energie is voor eigen gebruik en is door AGEM in het berekenen van de mogelijke energiemix voor Montferland toegekend aan de besparingsdoelstelling voor elektriciteit (20%).

12. **Hoe kan het dat Montferland 15 windturbines nodig heeft? Als deze allen 3,2 MW opwekken dan wordt er al 48 MW opgewekt, terwijl de doelstelling van de provincie Gelderland 230,5 MW is. Volgens het RVO Rapport van maart 2018 heeft de provincie Gelderland de doelstelling van 230,5 MW ook al overschreden.**

13. **Hoe wordt berekend dat Montferland een energieneutrale gemeente is? Onderbouw waarom windmolens nodig zijn, aangezien de zon genoeg energie levert. Wat betekent precies “energieneutraal” voor Montferland? Staat dit los van “van gas los”?**

Het antwoord op deze vragen is dat de energiemix voor Montferland uit 2016 is gebaseerd op gebruikersdata uit 2012 en daarnaast is uitgegaan van de technieken op dat moment. Met andere woorden toen de energiemix werd bepaald, waren er o.a. 15 windturbines (van 2 MW per stuk en 100m tiphoogte, zoals de bestaande in Aze-wijn) nodig om energieneutraal te kunnen worden in 2030. Ontwikkelingen laten inderdaad zien dat windturbines steeds hoger worden en dus meer elektriciteit kunnen

opwekken. Hoe dat zich precies gaat verhouden tot de opgave van de gemeente is (nog) niet bekend, aangezien dat o.a. afhangt van hoe de technische ontwikkelingen zich voortzetten komende jaren en hoe zich dat vervolgens ook verhoudt tot de ontwikkeling van het elektriciteitsverbruik richting 2030.

Voor de discussieavonden van het traject Ruimte voor Duurzame Energie is ervoor gekozen om de Challenge te baseren op de mogelijke energiemix die in 2016 is geschetst, zodat er een eenduidig beeld wordt geschept van hoe zo'n mogelijke mix eruit zou kunnen zien voor Montferland.

Tot slot is het nog goed om op te merken dat de provincie Gelderland als doelstelling heeft om 230,5 MW aan windenergie op land te realiseren in 2020 als onderdeel van de algehele doelstelling dat de provincie in 2050 (pas) energieneutraal wil zijn. Overigens wordt in het genoemde RVO rapport Monitor Wind op Land (p. 52) duidelijk dat Gelderland zijn doelstelling voor 2020 waarschijnlijk niet gaat halen.

De regio Achterhoek is ambitieuzer en heeft als doelstelling heeft om in 2030 al energieneutraal te zijn, vandaar dat bepaalde aantallen zich op die manier tot elkaar verhouden.

14. De gemeente zet niet in op biomassa en bio-vergisting wat betekent dat voor het aantal windturbines en zonneparken? Stijgt dat?

Het klopt dat de energie die niet d.m.v. biomassa en bio-vergisting wordt opgewekt op een andere manier moet worden opgewekt. Dit kan betekenen dat er meer windturbines en meer zonneparken nodig zijn. Voor het exacte aantal benodigde windturbines en zonneparken zie antwoord op de vorige vraag.

15. Waar staat Montferland op de CO₂ prestatieladder? Als zonnepanelen/windmolens zijn geplaatst waar staat Montferland dan op de CO₂ prestatieladder?

De gemeente Montferland is als organisatie momenteel niet gecertificeerd op de CO₂ prestatieladder.

Alternatieve bronnen

16. Wordt er ook naar kernenergie gekeken? Waarom geen kernenergie?

De gemeente kijkt niet naar kernenergie. Er is wel landelijk een discussie op gang gekomen over kernenergie. Deskundigen zijn het erover eens dat die discussie moet worden gevoerd, maar dat kernenergie voor de doelen tot 2030 geen oplossing is, vanwege de lange doorlooptijden.

17. Wordt er ook aan waterstof gedacht?

Voor het ruimtelijk afwegingskader wordt alleen gekeken naar zonne-energie en windenergie. Waterstof is overigens geen energiebron, maar een energiedrager. De rol van waterstof in de energietransitie wordt op dit moment op nationale schaal besproken en onderzocht.

18. Waarom slechts de mogelijkheden van duurzame energie met windmolens en zonneparken. Is er onderzoek gedaan naar de mogelijkheid voor riothermie?

Voor het ruimtelijk afwegingskader wordt alleen gekeken naar zonne-energie en windenergie. Riothermie betreft een mogelijke warmtebron waarvan de toepassing op dit moment nog in de kinderschoenen staat.

19. Waarom alleen inzetten op zon en wind? Waterstof, waterkracht, kernenergie.

Waterstof en kernenergie: zie boven. In Nederland is de stroomsnelheid van de rivieren onvoldoende voor een significante bijdrage aan de energietransitie. Anders dan in bijvoorbeeld Zweden en Zwitserland, waar waterkracht een belangrijk aandeel in de duurzame energieproductie heeft.

20. Willen wij überhaupt windmolens? Als er voor 2030 een andere oplossing gezocht wordt, kunnen de windmolens dan achterwege blijven?

Wind- en zonne-energie zijn op dit moment de goedkoopste en meest efficiënte bronnen van duurzame energie die beschikbaar zijn.

Windaanbod/opbrengst

21. KNMI; het waait zo veel harder aan zee vergeleken hier land inwaarts, waarom dan hier?

22. Is het onderzoek van het KNMI meegenomen waaruit blijkt dat de windkracht op land niet meer dan 5,5 m/s is en in de toekomst minder gaat worden?

23. In de kustprovincies waait het meer. Waarom geen overleg tussen gemeenten. Daar windmolens (efficiënter i.v.m. meer wind) en hier zonneparken.

24. Hoeveel dagen waait het genoeg om voldoende rendement te halen?

Ook in de Achterhoek en Montferland waait het voldoende hard om rendabel windmolens te exploiteren: op 120 meter hoogte ruim 7 m/s gemiddeld in een jaar. U kunt dat zelf bekijken via [deze link](#). Daarnaast heeft de provincie Gelderland een doelstelling van 230,5 MW aan opgesteld vermogen in 2020. De Achterhoek moet haar bijdrage leveren aan het opwekken van 35 TWh duurzaam opgewekte elektriciteit in 2030 in het kader van de Regionale Energiestrategieën.

25. Hoeveel kW's per windmolen? Hoeveel is er totaal nodig?

Eén windturbine uit de Energiemix 2016 levert ca. 6,6 GWh per jaar. Wanneer de totale elektriciteitsbehoefte in 2030 met wind zou worden opgewekt dan zijn er 22 van dergelijke windturbines nodig.

26. Kunnen jullie een 'efficiency/rendement' getal geven van biomassa, zonnepanelen, windmolens? (iets als: terugverdientijd, totale life-cycle, enz.). Hoe duurzaam is een windmolen en zonnepaneel? Wat is de ERO(E)I? Wat is de financiële casus? (terugverdientijd?).

27. Windmolens zijn CO₂ negatief (fabricage, vervoer, onderhoud) en zijn storingsgevoelig. Het rendement is veel te laag. Waarom gaat men toch windmolens plaatsen?

Een windmolen verdient al na 3 tot 6 maanden alle CO₂-uitstoot terug die nodig was

om de molen te bouwen (inclusief transport, materiaal etc.). Voor zonnepanelen verwijzen we graag naar [dit blog](#).

28. Hoeveel zonnepanelen is 1 windmolen?

Grofweg kan met 7,5 ha zonnepanelen evenveel elektriciteit worden opgewekt als met 1 windmolen van 3 MW.

29. 15 windturbines van welke tiphoogte? Of minder windturbines van welke tiphoogte?

15 windmolens van ca. 150 m tiphoogte (3 MW categorie). Windturbines met een tiphoogte van ca. 240m (4-5 MW categorie) kunnen aanzienlijk meer kWh / jaar produceren. Tot wel dubbel zo veel.

30. Waarom wordt er subsidie gegeven op windmolens? (en niet op gas bv. Uit het buitenland?)

Er wordt enkel subsidie gegeven op de productie van stroom door windmolens, niet voor de bouw ervan. Omdat de productie van stroom uit wind nu nog duurder is dan grijze stroom, vergoedt de overheid de zogenaamde onrendabele top met de SDE+ subsidie. De kostprijs van windenergie, vooral wind op zee, daalt al jaren spectaculair.

31. Wat is de verwachting over de toekomstige windsnelheid en zonnestraling in 2030/2050 vs. meer neerslag/bewolking?

Daarvan zijn ons geen gegevens bekend.

Participatie

32. Zijn de bedragen bekend waarmee gerekend gaat worden als omgevingsfonds? Wat is het voordeel voor de inwoners van Montferland?

Op dit moment niet. De gemeente kan in het ruimtelijk afwegingskader voorwaarden stellen voor participatie, ook op het vlak van lokaal eigendom en medeprofijs. De Nederlandse windsector heeft in de [Gedragscode Draagvlak en Participatie Wind op Land](#) afgesproken dat een richtbedrag van € 0,40 – 0,50 € per opgewekte MWh ten goede komt aan de omgeving van de windmolens. Dit komt, afhankelijk van het type turbine, neer op minimaal € 3.500 per turbine.

33. Hoe borgen we dat de investeringskosten ook naar Montferland terugvloeien? Hoe worden de lasten en de lusten van windmolens evenredig verdeeld?

De gemeente kan hiervoor voorwaarden opstellen in het ruimtelijk afwegingskader, door bijvoorbeeld te eisen dat minimaal 50% van de projecten in eigendom komen van inwoners. Een dergelijke voorwaarde is ook al gesteld voor de Regionale Energie-strategieën.

34. Bent u bekend met het coöperatieve gebruik van windmolens zoals in de gemeente Waterland?

Ja, er zijn verschillende voorbeelden in Nederland waar windmolens (deels) coöperatief worden geëxploiteerd.

Zon op dak

- 35. Is er ook aandacht voor zonnepanelen bij particulieren? Er is genoeg plek voor zon op bedrijfsdaken! Waarom alle daken industrie niet geschikt maken voor zonne-energie! Rekening houden met vergunning aanvraag! Aansluiting Liander? I.v.m. constructie. Bijvoorbeeld bedrijven als Mainfreight en JCL. Waarom niet op alle beschikbare daken verplicht zonnepanelen? Hoeveel potentieel is er op bedrijfsdaken? Hoeveel % van de geschikte daken is er in gebruik voor zonnepanelen? (binnen de gemeente)**

Zon op bedrijfsdaken stimuleert de gemeente met het project [Zonnige Bedrijven](#). Zonnepanelen op particuliere daken wordt op verschillende manieren gestimuleerd door overheden. Echter met dat alleen worden de doelen niet gehaald en dus zijn zon en wind op land zijn hard nodig.

- 36. Is een dak geschikt maken niet goedkoper dan landbouwgrond opofferen voor zonne-energie?**

Deze vraag is moeilijk in zijn algemeenheid te beantwoorden. Vaststaat dat zowel zon op dak als zon op land nodig zijn om de energiedoelstellingen te behalen.

- 37. Waarom kan een asbestverwijderingsverplichting wel en een zonnepaneel (leg) verplichting (nog) niet?**

Van een verplichting voor zonnepanelen op daken is op dit moment geen sprake. De overheid studeert voortdurend op beleidsinstrumenten om de toepassing van duurzame energie verder te stimuleren.

Kosten/woningwaarde

- 38. Wat kost het de belastingbetaler?**

Het zijn de private initiatiefnemers die investeringen doen en risico's nemen voor de projectontwikkeling. Deze initiatiefnemers vragen subsidie (SDE+) aan. De gemeente ontvangt bouwleges van een initiatiefnemer.

- 39. Wie betaalt de zonneparken en windmolens in Montferland? De inwoners?**

De belastingbetaler betaalt mee via de Opslag Duurzame Energie (ODE) op de energierekening, afhankelijk van het energieverbruik. Voor de gemeente zijn er de plankosten voor dit traject, die (deels) zijn te verhalen op latere ontwikkelaars van energieprojecten. Het zijn private ontwikkelaars die investeren in de aanschaf en bouw van windmolens en zonneparken. Zij vragen subsidie (SDE+) aan (die wordt betaald uit de ODE) en leveren de stroom aan het net. De gemeente ontvangt bouwleges van een initiatiefnemer bij de vergunningaanvraag en ontvangt jaarlijks OZB voor geplaatste windmolens.

- 40. Wie wil mijn woning straks nog kopen? (als er windmolens komen te staan). Wie**

compenseert de waardevermindering van woningen? Daling in onroerend goed door windmolens, hoe wordt daarmee omgegaan? Hoe wordt omgegaan met planschade van woningeigenaren in de buurt van windmolens? Schadeloos stellen (materieel) in het kader van solidariteit wordt nu eindelijk eens tijd!

Aantoonbare planschade t.g.v. een ruimtelijke ontwikkeling kan via een anterieure overeenkomst worden verhaald op de initiatiefnemer van een wind-/ of zonnepark. Ten behoeve hiervan zal een planschadeonderzoek worden uitgevoerd door een gespecialiseerd bureau.

Het Tinbergen Instituut becijferde dat er mogelijk sprake kan zijn van daling van de waarde van woningen in een straal van 2 kilometer van een of meerdere turbines van 1,4% tot 2,3%. Dit wil niet zeggen dat dat ook zeker gebeurt: de waarde van een woning wordt natuurlijk door vele factoren bepaald. Als er sprake is van aantoonbare planschade door een ruimtelijke ontwikkeling, kan dat met de planschaderegeling uit de Wet ruimtelijke ordening worden verhaald op de initiatiefnemer. Hiervoor geldt een eigen risico van 2%.

41. Waarom krijgt een grondeigenaar een vrij forse vergoeding voor het plaatsen van een windmolen op zijn grond? Terwijl iemand die heel dichtbij woont niets krijgt en deze er eigenlijk de hinder van ondervindt!

De grondeigenaar moet medewerking verlenen aan het plaatsen van windmolens op zijn terrein. Daarvoor ontvangt de eigenaar een vergoeding voor het opstalrecht. Voor financiële participatie voor omwonenden zie 'Participatie' hierboven.

Aanpak en regie

42. Hoe krijgen jullie grip op buitenlandse energieweekers?

Door een ruimtelijk afwegingskader op te stellen met voorwaarden voor ruimtelijke inpassing, participatie en lokaal eigenaarschap. Iedere initiatiefnemer zal aan deze voorwaarden moeten gaan voldoen.

43. Is de gemeente al bezig met commerciële partijen over wind- en zonprojecten?

Tijdens het traject wordt er niet met nieuwe ontwikkelaars gesproken over concrete projectvoorstellen. De gemeente wil eerst het ruimtelijk kader vormen en laten vaststellen door de gemeenteraad.

44. Zijn er al aanvragen binnen van grondeigenaren van de aangewezen locaties voor het realiseren van windmolens, cq. zonnepanelen?

Nee.

45. Wat als er meer mensen gronden aanbieden dan nodig is? Worden er dan meer hectares velden gecreëerd of meer windmolens? En wat als er niet genoeg is?

Voorkeursgebieden en eventuele volgordes zullen worden vastgesteld in het ruimtelijk afwegingskader. Voor het realiseren van de doelstelling energieneutraal 2030 is het toekomstige energieverbruik ingeschat en worden het werkelijke verbruik en de

duurzame opwek gemonitord.

46. Wanneer is het voor de gemeente een goede inpassing? Alleen als er juridisch en veiligheids-technisch geen akkoord is?

Deze vraag kan nog niet worden beantwoord, maar is onderdeel van de totstandkoming van het ruimtelijk afwegingskader. Daarin zal de gemeenteraad bepalen wat een goede inpassing is. In het voortraject wordt breder gekeken dan alleen juridisch en veiligheids-technisch. Er is bijvoorbeeld ook onderzoek gedaan naar de landschappelijke draagkracht binnen de gemeente en met inwoners en stakeholders gesproken over welke voorwaarden de gemeente zou moeten stellen, bijvoorbeeld op het gebied van lokale participatie en eigenaarschap.

47. In hoeverre gaat de gemeente (overheid) een actieve rol spelen in de realisatie van zonneparken?

Dit is een onderdeel van de besluitvorming waarin de gemeenteraad moet bepalen welke rol zij voor de gemeente ziet bij het realiseren van zonneparken en windparks.

48. Als de gemeente alleen maar kader-stellend gaat zijn, hoe gaat ze dan borgen dat we de gestelde doelen gaan halen? Welke rol gaat de gemeente spelen, alleen plaats bepalen of ook bewaken van de plannen?

Het kader stelt aan de ene kant duidelijke voorwaarden, maar heeft een uitnodigend karakter richting initiatiefnemers. Middels het kader weten zij straks waar en op welke manier er mogelijkheden zijn en waar aan moet worden voldaan. De ervaring in andere gemeenten met een dergelijk kader is dat het realiseren van de doelstelling daarmee wordt versneld.

49. Hoeveel invloed heeft de burger?

Het ruimtelijk afwegingskader wordt gevormd met input van inwoners en stakeholders middels de discussieavonden. Daarnaast kan er bij de besluitvorming door de gemeenteraad worden ingesproken. Inwoners kunnen na vaststelling van het kader ook zelf initiatieven aandragen en daar partners bij zoeken. Daarnaast zal het kader duidelijkheid gaan scheppen over de rol van inwoners bij initiatieven voor grootschalige opwek met zon en wind.

50. Kijkt men ook naar plekken die geen toeristische waarde hebben?

Er wordt gekeken naar de gehele gemeente.

51. Een kleine 2 jaar geleden kreeg ik te horen van de gemeente dat er voor Zeddam een inhaalslag wordt gemaakt t.b.v. toerisme binnen te halen. Ik verbaas me in deze over de locatie "open stuk" natuur bij de Vitens. Ons mooiste stukje natuur van Montferland. Hier horen toch geen windmolens. In hoeverre staat de gemeente

open voor input van het plan?

De gemeente heeft gekozen voor een proces waarbij middels discussieavonden input voor het ruimtelijk afwegingskader is opgehaald. De opmerking met betrekking tot bovenstaande locatie wordt meegenomen in dit participatieverslag. Het participatieverslag is één van de bouwstenen van het ruimtelijk afwegingskader.

52. Is de provincie betrokken geweest bij het afwegingskader? Is er een regionaal platingsplan vwb windturbines en zonneparken? Dus niet per gemeente.

De provincie heeft reeds beleid opgesteld voor zonne- en windenergie. Daar waar dit een doorwerkende kracht heeft sluit de gemeente bij dat beleid aan. Er is geen directe betrokkenheid van provincie geweest bij het ruimtelijk afwegingskader, wel bij opstellen van de Regionale Energie Strategie waar het kader als input voor zal dienen.

53. Montferland was expliciet tegen windmolens bij de grens in Duitsland. Waarom nu opdringen bij eigen bewoners waar je voor staat?**Is er overleg met de Duitse gemeente Emmerich? Is er overleg met Duitsland? Welke afspraken worden gemaakt met onze Duitse buurgemeenten?**

In het overleg dat er onlangs met het college van Emmerich is geweest is de (on)mogelijkheid besproken van het leveren van energie op een Duits transformatorstation mocht dit nodig zijn vanwege gebrek aan capaciteit op het Nederlandse netwerk. Door de wettelijke Duitse regels kan dit momenteel niet en vanuit Duitsland wordt aangegeven dat hier geen verandering in wordt verwacht. Wellicht kan er een Euregionaal proces worden opgestart om te bekijken wat hierin wel mogelijk is. Vanuit Liander hebben we echter begrepen dat de capaciteit op het netwerk voor Montferland momenteel ruim voldoende is dus hoeven we geen energie af te handelen via het Duitse energienet. Qua ruimtelijke invulling worden alle buurgemeenten geïnformeerd (dus ook Emmerich).

54. Waarom niet samen met de Achterhoekse gemeenten in overleg? Windmolens die aan de grens van de gemeente worden geplaatst, gaat dat in overleg met de aangrenzende gemeente? Zo voorkom je wildgroei.

De gemeente Montferland werkt in Achterhoeks verband samen aan een Regionale Energiestrategie. Daarnaast is er een regionale beleidsnotitie Ruimtelijke Ordening en Duurzame Energieopwekking die nu per gemeente wordt doorvertaald naar de lokale situatie. Ook is er in 2016 door de AGEM in regionaal verband een energiemix opgesteld die destijds is doorvertaald naar een mogelijke energiemix per gemeente.

55. Waarom energieopwekking los van bijvoorbeeld warmteplannen? In combinatie levert e.e.a. meer op dan in losse plannen.

In het opstellen van de mogelijke energiemix voor Montferland is rekening gehouden met de toename van elektriciteit voor het verwarmen van woningen. Het staat dan

ook niet geheel los van elkaar, echter betreft het wel twee processen die straks op elkaar moeten gaan aansluiten. Er is voor gekozen om eerst aan de slag te gaan met het verduurzamen van de elektriciteitsopgave middels zon en wind. Uiterlijk in 2021 moet de gemeente een Transitievisie Warmte hebben vastgesteld.

56. Wordt er alleen op gemeentelijk verbruik/opwekking gekeken? Hoe gaat een stedelijke gemeente (zoals Amsterdam) hier aan voldoen?

Er wordt alleen gekeken naar de Montferlandse energiebehoefte.

57. Waarom wordt biomassa buiten beschouwing gelaten? Blijkbaar is dit nu toch een niet-verwaarloosbaar duurzaam energie aandeel?

De gemeenteraad heeft zich bij het vaststellen van de Uitvoeringsagenda Montferland Energieneutraal 2018-2022 uitgesproken over biomassa. Namelijk dat de duurzaamheid van deze bron wordt betwist en daarom vooralsnog buiten beschouwing wordt gelaten.

58. Wat doet men met het bestaande panelenpark in Azewijn?

De precieze status van Solarpark Azewijn is ons momenteel onbekend.

59. Waarom moeten de windmolens en zonneparken in Montferland worden geplaatst waar de inwoners zijn die het minst aan energie verbruiken, terwijl de bedrijven de grootverbruikers zijn. Het zijn de dorpen die worden geconfronteerd met geluids-overlast van de molens.

Op deze vraag kan nog geen antwoord worden gegeven, aangezien de kansrijke locaties nog moeten worden bepaald. De opmerking m.b.t. bedrijven wordt meegenomen in het samenvattende verslag van de discussieavonden. Overigens worden omwonenden door de Nederlandse wetgeving beschermd tegen geluidsoverlast door windmolens. Alle te bouwen windparken zullen voldoen aan die wetgeving.

60. Is er een regionaal plaatsingsplan vwb windturbines en zonneparken? Dus niet per gemeente.

Er is geen regionaal plaatsingsplan, maar komt wel een regionale afstemming via de Regionale Energie Strategie. Daarnaast heeft de provincie reeds beleid opgesteld voor zonne- en windenergie, maar dit betreft geen plaatsingsplan.

61. Als er windmolens aan de Nederlandse kant van de grens komen, gaan de Duitsers dan ook windmolens plaatsen? Of gaan de Duitsers protesteren zoals deze gemeente ook een rechtszaak aangespannen heeft?

Hier kan geen uitspraak over worden gedaan.

62. Hoe kan het dat er subsidie wordt gegeven om Stokkum landschappelijk aan te planten en dat er ook windmolens mogelijk zijn? Er wordt geïnvesteerd in faunabescherming en herstel landschappelijk karakter in o.a. Stokkum. Waarom wordt dit

weer ontsierd met windmolens?

- 63. Hoe denkt de gemeente over de toeristische culturele en historische waarde van het landschap waar misschien windmolens komen? Denk aan kasteel Berg, Plantage, Zichtlijnen parkbos, zicht op effenberg, stuwwal?**

Er zijn o.a. bij Stokkum geen wettelijke belemmeringen en dus kunnen zonne-energie en windenergie ook daar niet op voorhand worden uitgesloten. Waar in de gemeente meer/minder landschappelijke draagkracht is voor zonne-energie en windenergie, is onderzocht met de landschappelijke analyse. Deze landschappelijke analyse is één van de bouwstenen voor het ruimtelijk afwegingskader waarin de meest kansrijke locaties voor windenergie en zonne-energie zullen worden bepaald.

- 64. Waarom wordt de warmtevisie pas later vastgesteld? Dit heeft veel impact op het energieverbruik. Is de capaciteit dus uiteindelijk niet te laag?**

In het opstellen van de mogelijke energiemix voor Montferland is rekening gehouden met de toename van elektriciteit voor het verwarmen van woningen. Het staat dan ook niet geheel los van elkaar, echter betreft het wel twee processen die straks op elkaar moeten gaan aansluiten. Er is voor gekozen om eerst aan de slag te gaan met het verduurzamen van de elektriciteitsopgave middels zon en wind. Uiterlijk in 2021 moet de gemeente een Transitievisie Warmte hebben vastgesteld. Uitgangspunt is dat we in 2030 alle energie (elektriciteit en warmte) die we verbruiken ook zelf duurzaam opwekken. Dit zal worden gemonitord.

- 65. Hoe gaat de gemeente de twee processen (RES en ruimtelijk afwegingskader) op elkaar afstemmen?**

Het gemeentelijke ruimtelijk afwegingskader is gestoeld op regionale beleidsnotitie Ruimtelijke Ordening en Duurzame Energieopwekking die per gemeente als input dient voor de RES.

- 66. Als de zonnepanelen produceren kan de gemeente een rol spelen in de verspreiding van de elektriciteit in de buurt?**

Een van de mogelijkheden van participatie is het afnemen van groene stroom van eigen windmolens of zonnepanelen. Hiervoor worden in het afwegingskader voorwaarden opgenomen.

- 67. Hoe wordt de mogelijkheid geboden om de landschapsanalyse mee te nemen in de discussieronde?**

Er is voor gekozen om tijdens de discussieavonden te werken met de resultaten uit het onderzoek naar de wettelijke belemmeringen voor zon en wind en de landschappelijke analyse later toe te voegen.

- 68. Hoeveel m² dak is er mogelijk beschikbaar?**

De AGEM heeft in 2016 een mogelijke energiemix voor Montferland berekend. Daar-

bij is voor de gehele Achterhoek een inschatting gemaakt van de hoeveelheid dakoppervlak (particulieren en bedrijven) die geschikt is voor zonne-energie. Dit is vervolgens per gemeente berekend, naar rato van het energieverbruik per gemeente. Voor Montferland wordt ingeschat dat er ongeveer 28 ha aan dakoppervlak vol kan worden gelegd met zonnepanelen. In de praktijk moet nog blijken of de daken ook daadwerkelijk geschikt zijn en of het technisch en financieel haalbaar is om zonnepanelen te plaatsen. Daarnaast wordt de opgewekte zonne-energie op particuliere daken toegekend aan de besparingsdoelstelling elektriciteit.

69. Worden daken van woningen ook beschouwd als collectieve daken? Dit i.v.m. wens buurtstroom op te wekken.

De postcoderoosregeling (eigenlijk: Regeling Verlaagd Tarief) is een regeling voor collectieve zonnepanelen. Informatie over de regeling vindt u [hier](#).

70. Als iemand akkoord is dat op zijn grond een windmolen wordt geplaatst, maar de omwonenden zijn hier op tegen. Hoe wordt hier dan mee omgegaan? Waarom is er niet eerst met bewoners van het doelgebied overlegd? Zoekplaatsen kun je niet door bewoners laten aanwijzen. Ik pas ervoor om mijn burens te belasten met geluid/hinder en slagschaduw.

Pas wanneer de gemeenteraad het ruimtelijk afwegingskader vaststelt, is bekend waar en onder welke voorwaarden windmolens en zonnevelden kunnen komen. De genoemde zoekgebieden vormden een eerste tussenresultaat en betreft gebieden waar zonne-energie en windenergie niet op voorhand zijn uit te sluiten. Dit onderzoek keek slechts naar de wettelijke belemmeringen voor zonne-energie en windenergie en doet geen uitspraken over de wenselijkheid en inpasbaarheid van zonne-energie en windenergie in de betreffende gebieden. Specifieke voorwaarden omtrent lokale participatie zullen in het kader worden opgenomen.

71. Kun je zelf grond aanbieden bij de gemeente voor bijvoorbeeld zonnepanelen? En bij wie moet je daarvoor zijn?

Na het vaststellen van het ruimtelijk afwegingskader is bekend waar en onder welke voorwaarden zonnevelden mogen komen. T.z.t. zal bekend worden gemaakt op welke wijze initiatieven in behandeling worden genomen.

Netaansluiting/capaciteit/opslag

72. Waar ligt de hoofdstroomkabel in de gemeente?

Netstations bevinden zich nabij Zevenaar, Doetinchem en Uft. Of deze netstations voldoende aansluitcapaciteit hebben zal moeten blijken uit overleg met de netbeheerder. In de gemeente Montferland is geen netstation.

73. Hoe zit het met de opslag van energie? Hoe slaan we die energie het beste op?

Opslag van overtollige energie is enorm in ontwikkeling. Hier zijn verschillende manieren voor. Accu's laden, waterstof produceren, etc.

74. Als het infranet niet is toe gerust, wat is dan het effect op de doelen 2030? Aanpassen infra kost al snel 3-5 jaar dus dan zijn we al op de helft van de doelstellingstijlijn.
75. Ons netwerk is niet gemaakt op zonnestroom, nu werkt het al niet.
76. Krijgt Tennet het netwerk tijdig op orde? Anders investeren wij de eerste jaren voor niets.
77. Is de netcapaciteit in 2030 toereikend? Wat wordt gedaan met energie als het niet opgeslagen kan worden?
78. Is er genoeg ruimte op het landelijke energienet om alle opgewekte energie kwijt te kunnen?
Netbeheerders werken hard om het net geschikt te maken voor de decentrale duurzame energie opwek. De gemeente is hierover in contact met de lokale netbeheerder.
79. Veel mensen hebben zonnepanelen op het dak voor eigen energie. Netbeheerders kunnen soms de aanvoer van teruggegeven energie niet aan. Hoe verhoudt dit zich tot de komst van zonneparken en windmolens?
Zie antwoord bij de vorige vraag.
80. Grootschalige productie is mooi, maar hoe krijg je het afgestemd op de vraag. Kun je niet beter met veel "kleine" windmolens/zonnepanelen "plaats specifiek" werken? Sta kleine windmolens van 15m ashoogte s.v.p. toe.
81. Ik wil een windmolen van 15m ashoogte in de tuin (weiland), kan dat?
82. Zijn er voorschriften en/of richtlijnen voor kleine windturbines op daken van woonhuizen?
Kleine windmolens zijn veelal minder kostenefficiënt. Overigens zijn kleine windmolens (max. tiphoogte 25m) al mogelijk in het bestemmingsplan Buitengebied.
83. Klopt het dat de infrastructuur voor opslaan en leveren van energie nog niet aanwezig is?
Infrastructuur voor opslaan van energie is nog niet/beperkt aanwezig. Infrastructuur om te leveren aan het net zal projectspecifiek moeten worden bekeken.
84. Hoe wordt voor de planlocaties voldaan aan de netcode? Is in het plan de huidige elektrotechnische infrastructuur in kaart gebracht met de daarbij behorende uitdagingen? Afgelopen zomer schakelden PV installaties af doordat er teveel opwekking plaats vond.
Deze vragen zijn pas aan de orde als er daadwerkelijk projecten in ontwikkeling worden genomen.

Ruimtelijk onderzoek

85. Zijn dit alle witte vlekken?

De wettelijke belemmeringskaart is indicatief en op basis van vuistregels.

86. Is er rekening gehouden met het verschil in landschappelijke waarden om te bepalen welke locaties wel/niet geschikt zijn?

Er is een landschappelijke analyse uitgevoerd, een belangrijke bouwsteen voor het ruimtelijk afwegingskader.

87. Hoe ver moeten windmolens van de bewoning afblijven?

88. Wat is de minimale afstand van windmolens tot bewoonde plekken?

89. Is er een minimale afstand van het plaatsen van een windmolen t.o.v. de bebouwde kom?

Dit is afhankelijk van de geluidsproductie van een specifieke molen. De gehanteerde vuistregel is 400m: dan kan aan de geluidnorm worden voldaan. Hele stille molens kunnen aan de wettelijke norm voldoen op ca. 300m.

90. Wat is de onderbouwing voor de keuze van eventuele plaatsen van windmolens?

De ambitie van de gemeente om in 2030 energieneutraal te zijn.

91. Het valt op dat er in Didam geen locatie is aangewezen voor mogelijk plaatsen van windmolens, waarom niet?

Er zijn nog geen locaties aangewezen, dat gebeurt in het ruimtelijk afwegingskader.

92. Aangegeven is dat bij de keuze van gebieden is gekeken naar de wettelijke kaders. Is de Wet Natuurbescherming daar wel onderdeel van geweest? Het lijkt wel of juist natuurgebied, Gelderse Ontwikkelingszone is gekozen. De Wn kent een verbod op doden en verwonden van beschermde soorten. Voor windmolens is dat nog wel een dingetje...

Indien er een specifiek windenergie initiatief bestaat zal uitvoerig ecologisch onderzoek worden gedaan. Hieruit zal blijken of er verbodsbepalingen Wnb worden overtreden of niet. Indien deze wel worden overtreden, kan een ontwikkelaar ontheffing aanvragen bij de provincie.

93. Er ligt een gasleiding tussen Vethuizen en 's-Heerenberg, hoe daar mee om te gaan?

Voor gasleidingen hanteert Gasunie N.V. een adviesafstand waarbuiten geen substantiële negatieve invloed van een windturbine is te verwachten. Deze afstand is afhankelijk van de exacte afmetingen van de wieken en mast.

94. Hoe kan de gemeente afstanden van 350-400m naar woningen accepteren, waar andere landen minimaal 1000m hanteren?

De afstand tussen woningen en windturbines is meestal de resultante van de geluidsnormering. Deze normering is door de Nederlandse wetgever bepaald.

- 95. Waarom niets tussen Beek en Didam? Het is een minder druk (woon)gebied. Dit geeft geen vertrouwen voor de gehele gemeente Montferland naar alle inwoners toe!**

In het eerste onderzoek naar wettelijke belemmeringen zijn voor met name wind-energie veel gebieden afgevallen door de aanwezigheid van wettelijke belemmeringen, zoals gevoelige objecten (woningen).

- 96. Gebied Broek Stokkum wordt aangegeven, is het onderzoeksbureau bekend met Huis Bargh, natuur en landschap, volgens(!) en regels vanuit Duitsland en Emmerich? Kosten zijn hoog om daar 1 molen te plaatsen dan centraal waar alle leidingen al zijn.**

- 97. Houdt u rekening met het historische landschap tussen Huis Bergh en Elten “Het Broek” genaamd. Dit gebied is aangeduid als stiltegebied en broedgebied van buizerds, sperwer en valken.**

De plaatselijke landschappelijke en cultuurhistorische waarden zijn bekend. In het onderzoek naar wettelijke belemmeringen zijn deze nog niet meegenomen. Daarom is er nog een landschappelijke analyse uitgevoerd waaruit de landschappelijke draagkracht voor zonne-energie en windenergie blijkt. Daarnaast zijn tijdens de discussie-avonden wensen en ideeën van inwoners opgehaald.

- 98. Welke criteria zijn er gebruikt bij het aanwijzen van locaties voor windmolens en zonne-energie? Waarom zijn er locaties in natuurgebied?**

- 99. Ik heb vernomen dat tegen het Montferlandse bos een planlocatie van windmolens is gepland. Is dit niet tegen de regels van de wet natuurbescherming? (leefgebied patrijs, aanvliegeroute uil, leefgebied das, enz.)**

De mogelijkheden voor windturbines en zonne-energie zijn de inverse van de wettelijke belemmeringen, zoals gevoelige objecten (woningen) of GNN, waar het niet kan. In bepaalde natuurgebieden is wind- en of zonne-energie niet op voorhand uitgesloten door wettelijke belemmeringen. Echter, in het onderzoek worden geen uitspraken gedaan over de wenselijkheid en geschiktheid van de betreffende. Daarom is er nog een landschappelijke analyse uitgevoerd waaruit de landschappelijke draagkracht voor zonne-energie en windenergie blijkt. Daarnaast zijn tijdens de discussie-avonden wensen en ideeën van inwoners opgehaald.

- 100. Waarom worden er in Europa verschillende afstanden van windturbine en dichtstbijstaande woning gehanteerd? NL 400m, DL 10 x tiphogte. Windmolen van 140m hoog is 1400m afstand. Dit vanwege de stralingsrisico's van windturbines.**

De afstand tussen woningen en windturbines is (vaak) de resultante van de geluidsnormering. Deze normering is door de Nederlandse wetgever bepaald. De gemeente Montferland wenst zich aan de Nederlandse wet te houden.

- 101. Kunnen windmolens niet het beste geplaatst worden op industrieterrein?**

Dit is mogelijk.

102. Welke gebieden zijn aangemerkt?

Zie de mogelijkhedenkaart op pagina 15 voor de gebieden waar wind- en/of zonne-energie technisch mogelijk zijn.

103. Is ook gekeken naar VAT turbines i.p.v. HAT turbines?

Dit is aan de daadwerkelijke ontwikkelaars van windturbines.

104. Blijkt uit het kaartje over windmolens eigenlijk niet gewoon dat het niet kan?

Uit de mogelijkhedenkaart blijkt dat er juist relatief veel windturbines in de gemeente Montferland mogelijk zijn.

105. De tekst bij het onderzoek naar de wettelijke belemmeringen is nog niet gepubliceerd; kunt u daar iets over vertellen?

Alle resultaten, inclusief het onderzoek naar wettelijke belemmeringen, zullen na de terugkoppeling aan het college van BenW op 12 maart a.s. op de website worden gepubliceerd.

106. Wat zijn wettelijke belemmeringen?

Wettelijke belemmeringen sluiten wind- en/of zonne-energie uit op een bepaalde locatie. Voorbeelden van wettelijke belemmeringen zijn gevoelige objecten (woningen, scholen, ziekenhuizen), hoogspanningslijnen, buisleidingen, spoorwegen, wegen, Gelders Natuurnetwerk.

107. Kan de afstand windmolen – woning worden vastgelegd op 900m (Duitse norm)?

Nee. De gemeente Montferland houdt zich aan de Nederlandse normering voor wind- en zonne-energie.

108. Slagschaduw op objecten? Maar flora en fauna? Veel groter gebied.

Slagschaduw wordt als meest hinderlijk ervaren in ruimtes met ramen. Om deze reden is er een normering voor slagschaduw opgenomen in de Activiteitenregeling. In de buitenlucht is slagschaduw niet hinderlijk of beperkend. Er bestaat geen wetgeving voor slagschaduw op flora en fauna.

109. In hoeverre houdt de gemeente rekening met de bestemming waardevol landschap?

Dit wordt op basis van de landschappelijke analyse meegenomen in het ruimtelijk afwegingskader.

110. Kunnen windturbines langs de A12 geplaatst worden?

Op basis van de mogelijkhedenkaart valt te concluderen dat er beperkte ruimte is voor windturbines langs de A12/E3.

111. Is de norm voor slagschaduw op een object cumulatief of per windturbine?

112. Aangegeven werd dat volgens de geluidsnorm een windmolen maximaal 46 dB op de gevel mag produceren. Wordt hierbij ook rekening gehouden met geluidscumulatie?

De norm geldt per inrichting (een inrichting is een aantal windturbines behorend bij hetzelfde windpark, ontwikkeld door dezelfde ontwikkelaar). Wanneer er meerdere inrichtingen naast elkaar worden ontwikkeld (door verschillende ontwikkelaars) dient elke inrichting apart aan de norm te voldoen. Een bevoegd gezag kan wel eisen dat de verschillende inrichtingen ook cumulatief aan de norm voldoen.

113. Wordt het geluid van windturbines cumulatief beschouwd met het geluid van de snelweg?

Nee.

114. Gemiddelde geluid windmolen 47 dB? Wat is maximum geluidshinder?

De normering voor windturbinegeluid staat beschreven in artikel 3.14a van het Activiteitenbesluit milieubeheer. Volgens dit besluit is de maximaal toegestane waarde ter plaatse van geluidsgevoelige objecten (zoals woningen en onderwijsgebouwen) 47 dB Lden en 41 dB Lnight. De Lden (Engels: Level day-evening-night) is een maat om de geluidsbelasting door omgevingslawaai uit te drukken. Hierbij wordt de geluidsbelasting die optreedt gedurende de nacht en de avond zwaarder meegewogen dan geluid overdag. Met de norm wordt recht gedaan aan het feit dat geluid 's nachts en 's avonds als storender ervaren kan worden dan overdag. Het geluid wordt berekend als een gemiddelde, waarbij 's avonds en 's nachts respectievelijk 5 en 10 dB bij de berekende geluidsbelasting moet worden opgeteld. Een woning die precies op de normgrens van 47 dB Lden wordt belast, kan een maximale geluidswaarde van 45/46 dB ontvangen (afhankelijk van de exacte positionering).

115. Zijn de normen voor windmolens in Duitsland hetzelfde wat betreft geluid en slagschaduw?

Nee.

116. Is er m.b.t. biomassa voldoende houtige biomassa binnen de grenzen van Montferland?

Uit het ruimtelijk onderzoek blijkt dat er met GFT-afval ongeveer 25 TJ aan energie kan worden opgewekt. Met een maximale inzet van bio-energie uit oogstbare biomassa uit bermen, graslanden, bossen en de volledige inzet van agrarisch gebied voor de teelt van biomassa zou in theorie 1200 TJ kunnen worden opgewekt.

117. Is bij co-mestvergisting het cosubstraat wel hoogwaardig genoeg ingezet?

118. Krijgen we maïslandschappen zoals in Duitsland? (biomassa)

119. Hoe zit het met de concurrentie van ruimte voor het verbouwen van veevoer/voeding en biomassa?

Deze vragen zijn op dit moment niet te beantwoorden: de gemeente ziet voorlopig af van het gebruik inzet van biomassa.

Techniek

120. Wat gebeurt er met te vervangen zonnepanelen over bijvoorbeeld 10 jaar?

Zonnepanelen worden voor een langere periode vergund, gebruikelijk voor 30 jaar. Daarna zouden ze kunnen worden vervangen door modernere exemplaren.

121. Windmolenproductie is verre van duurzaam. In Azië vindt een natuurramp plaats door de winning van Neodymium. Wil Montferland hier aan bijdragen?

Neodymium zit bijvoorbeeld ook in mobiele telefoons en wordt in een beperkt aantal typen windmolens gebruikt. Zie [hier](#) voor meer informatie.

122. Zijn zonnepanelen chemisch afval? Asbest eraf zonnepanelen erop!!

Oude zonnepanelen kunnen goed gerecycled worden, zie [hier](#) voor meer informatie.

123. Maakt een opstartende molen (na stilstandvoorziening slagschaduw) meer lawaai?

Nee.

124. Veroorzaken zonnevelden overlast met bv. schittering en wat kun je daar tegen doen?

Nee, zonnepanelen zijn juist ontworpen om zo veel mogelijk zonlicht te absorberen.

125. Na ±20 jaar wordt een windmolen afgebroken, wat gebeurt er dan? Opnieuw overleg of nieuwe windmolens plaatsen?

De stand van de energietransitie op dat moment is niet te voorspellen. Het ligt voor de hand dat goede locaties voor wind over 20 jaar in beeld blijven, maar dat zal zeker opnieuw moeten worden besproken.

126. Wat is de maximale hoogte van een windmolen?

Dat is niet te zeggen, wel worden windmolens de afgelopen jaren steeds hoger, omdat dat veel meer energie oplevert. De hoogste windmolen op land op dit moment heeft een ashoogte van 126 meter en een tiphoogte van 198 meter.

127. Eén moderne windmolen = 2000 huishoudens, maar wat als het niet waait?

Windmolens en zonnevelden zijn niet voldoende om de hele energietransitie mee aan te pakken: andere bronnen van energie en vormen van opslag zijn nodig voor als het niet waait of de zon niet schijnt.

Toerisme

128. Hoe zit het met toerisme?

129. Hoe groot is het effect van installaties op toeristische activiteiten?

Uit ervaringen en onderzoek blijkt dat er geen aanleiding is om een effect van windmolens op toerisme te verwachten.

Gezondheid

- 130.** Er zijn grote vraagtekens bij de gezondheidsimpact van windmolens op mensen.
- 131.** Wetenschappelijk wordt steeds meer verband gevonden met gezondheidsklachten. Zou de gemeente niet beter gebruik maken van het voorzorgsprincipe? Dit zelfs verplicht zijn aan haar inwoners?
- 132.** In andere landen om ons heen worden om gezondheids-technische redenen grotere marges gehanteerd op de afstand van de windmolens tot woningen. Zelfs aanleg stop gezet i.v.m. onderzoek. Hoe gaan wij om met de mogelijke gezondheidsgevolgen voor ons en de generatie na ons?
- 133.** Kan ik met tinnitus nog comfortabel leven in de buurt van een windmolen?
- 134.** Hoe schat u de gezondheidseffecten van windmolens op de omgeving in?

Er geen rechtstreeks verband aangetoond tussen de aanwezigheid van windmolens en gezondheidseffecten. Voor meer informatie verwijzen we u graag naar de volgende publicaties: [Geluid van windturbines nader bekeken](#) (RVO, 2015) en [Windturbine-geluid en gezondheid: feit en fictie](#) (Pondera consult, 2018).

Bijlage D Overige inbreng

D.1 Brief inwoners Beek/Loerbeek

Betreft: Mogelijke locaties voor windparken in de gemeente Montferland

Geacht College,

Op 11 december 2018 heeft de startbijeenkomst “Ruimte voor duurzame energie” plaats gevonden. Tijdens deze bijeenkomst is onder andere een kaart gepresenteerd met mogelijke locaties voor windparken in de gemeente Montferland. Deze kaart is onlangs tevens op de website van de gemeente Montferland gepresenteerd. Eén van de mogelijke locaties voor een windpark betreft locatie B1, een windpark aan de rand van het Montferlandse Bos bij Loerbeek/Beek (richting De Hettenheuvel). Het betreft windmolens met een tiphoogte van ca. 160 meter, zoals medegedeeld door het bureau Bosch & van Rijn.

In januari 2019 wordt door de gemeente Montferland input van bewoners op de plannen van de gemeente gevraagd. Middels deze brief delen ondergetekenden hun reactie mee op de selectie door de gemeente van mogelijke locatie B1 voor een windpark. Tot dusverre is er geen transparantie naar de burgers ten aanzien van de criteria op basis waarvan deze mogelijke locatie geselecteerd is (deze zijn ook niet op de website te vinden).

Geen enkele industriële activiteit vindt in dit landschappelijk hoogwaardige natuurgebied plaats. Er mag in dit gebied niet gebouwd worden volgens het vigerend bestemmingsplan. Locatie B1 betreft een zeer uniek natuur- en recreatiegebied dat zich uitstrekt van de Hettenheuvel tot aan de uitspanning 't Peeske. Wij vinden het vreemd dat de gemeente als mogelijke locatie voor windmolens dit unieke gebied presenteert. Het is namelijk een belangrijke pijler waar de gemeente Montferland zich mee profileert, zowel wat betreft de natuur als met recreatie. Volgens het visierapport “Recreatie en Toerisme 2018-2028” van de gemeente Montferland van 19 december 2017 dient Montferland meer in te zetten op dagrecreatie waarbij de natuurgebieden en beoefening van sport een essentiële rol spelen. Het plaatsen van grote windmolens op deze locatie heeft echter een (sterk) negatieve invloed op dit natuurgebied en op de aantrekkelijkheid voor recreanten en fiets- en natuurliefhebbers.

Diverse natuurorganisaties hebben ook hun projecten en visie ten aanzien van natuurbehoud en gebruik van dit bosgebied en directe omgeving. Bijvoorbeeld behoud van dassenburchten, paradijs voor de patrijs en recreatieve ontwikkeling van dit gebied. Voor de impact op de natuur en dieren achten wij dan ook een ecologisch onderzoek noodzakelijk. Dit wordt door meerdere organisaties geadviseerd.

Volgens uw plannen is het o.a. mogelijk op locatie B1 dat er grote windmolens

komen onmiddellijk naast de Oude Eltenseweg. De Oude Eltenseweg wordt als uitvalsbasis veelvuldig gebruikt: Hier liggen o.a. de bewegwijzerde mountainbikeroute, wandelroutes, de huifkartochtroute, de ruiterroute, fietsroutes etc. Er wordt van deze route gebruik gemaakt om te genieten van de natuur, en men wil/wenst hierbij niet verstoord (te) worden door het aanzicht, het geluid en de slagschaduw van windmolens. Bovendien heeft het veelvuldig gebruik van deze weg gevolgen voor het Maatschappelijk Risico waarmee als criterium rekening gehouden dient te worden bij het plaatsen van windmolens. Zie hiervoor tevens het "Handboek Risicozonering Windturbines". Naar onze mening is het Maatschappelijk Risico een belangrijk criterium dat beschouwd dient te worden.

Tevens zien wij in uw plannen dat het o.a. mogelijk is dat er op locatie B1 een grote windmolen op de hoek van de Arnhemseweg (de N335) en de Berkenlaan komt (onmiddellijk naast de Arnhemseweg). De Arnhemseweg is een drukke verkeersweg waar, naast personenauto's, vrachtwagens, fietsers, voetgangers en ander verkeer tevens veelvuldig gevaarlijke stoffen per vrachtwagen worden vervoerd. De weg wordt o.a. vanwege de drukte (files) op de A12 vanuit/naar Duitsland gebruikt als alternatieve route. Het eventueel plaatsen van een windmolen dicht bij de Arnhemseweg vormt een risico voor "kwetsbare objecten" op de Arnhemseweg waar rekening mee gehouden dient te worden zoals vermeld in het "Handboek Risicozonering Windturbines". Ook dit criterium is naar onze mening tot dusverre niet in uw afweging meegenomen.

Indien de gemeente het noodzakelijk acht om windmolens binnen de gemeente te plaatsen achten wij locaties in open landbouwgebieden of nabij industrie meer op zijn plaats, waarbij de windmolens geclusterd kunnen worden. Overigens blijkt uit onderzoek dat investeringen in andere vormen van energie (bijvoorbeeld zonne-energie) meer rendement hebben dan windenergie op het land in Oost-Gelderland. Uit metingen door het KNMI van de windkracht in Oost-Nederland (waaronder de Achterhoek) blijkt dat er de afgelopen ca. 10 jaar een afname plaats heeft gevonden van de periodes met sterke wind en een toename plaats heeft gevonden van periodes met zwakke wind. Dit heeft een (sterk) negatieve invloed op het rendement van windmolens. In die zin is het plaatsen van windmolens ook geen rendabele/optimale investering van belastinggeld van de burgers. Het is belangrijk om een eventuele tijdsdruk van de gemeente niet ten koste te laten gaan van de kwaliteit en selectie van de toe te passen duurzame energievormen.

De pittoreske dorpen Beek en Loerbeek staan onder andere bekend om hun prachtige natuur- en vergezichten, rust en eenheid met de natuur. Voor de inwoners van de dorpen Beek en Loerbeek betekent een windpark op locatie B1 een aanzienlijke aantasting van het uitzicht en van beleving van de natuur, naast de bekende slagschaduw en geluidsoverlast. Dit belang geldt niet alleen voor de inwoners van deze dorpen, maar tevens voor recreanten en voor bezoekers van deze dorpen. Daarnaast draagt dit unieke natuurgebied bij aan de uitstraling van de gemeente Montferland als aantrekkelijke vestigingsplaats. Wij willen dit gebied voor ons en voor ons nageslacht graag zo houden.

Op basis van bovenstaande feiten en argumenten verzoeken ondergetekenden de gemeente Montferland om af te zien van locatie B1 als mogelijke locatie voor het plaatsen van windmolens.

Graag zien wij uw reactie op deze brief tegemoet namens de ondergetekenden.

Hoogachtend,
De ondergetekenden.

D.2 Brief Plattelandsraad

Loerbeek 14-2-2019

Geachte heer/mevrouw,

Er wordt momenteel veel gepraat en overleg gevoerd om naar een energie neutrale gemeente te komen in het jaar 2030. Zo zijn er inmiddels een aantal avonden georganiseerd om inwoners mee te laten kijken en denken over het energie neutraal verhaal en het zoeken naar ruimte voor het eventueel plaatsen van windmolens en zonneparken. Gelukkig komt er nu ook een bijeenkomst in Didam!

Als Plattelandsraad vinden wij het alleen maar goed dat er veel mensen meedenken en op deze manier ook een groot draagvlak voor de plannen kan ontstaan. We adviseren B&W voldoende tijd te nemen om tot gedragen plannen te komen. Deze extra tijd wordt straks in de uitvoeringsfase meer dan terugverdiend, daarvan zijn we overtuigd. (Zie hoe het niet moet met project "zandgat Roelofs")

Toch vinden wij dat wij nog een aantal aandachtspunten onder uw ogen willen brengen. Allereerst het bureau dat is ingehuurd ,Bosch & Van Rijn, daar zijn wij niet zo blij mee, omdat deze ook voor Raethuis het windmolen project bij Loil / Angerlo hebben bij gestaan. De ervaringen met dit bureau zijn vanuit de bezwaarmakers van dit project niet overwegend positief te noemen.. Ons advies is heroverwegen.

Voorts hebben wij al vanaf het begin gepleit voor meer bewust worden van energie verbruik bij burgers en bedrijven en denk daarbij o.a. aan gebouwisolatie. Dat is immers de eerste winst! Prioriteer verder oplossingsrichtingen is ons voorstel. Oplossingen die het meest bijdragen voorop stellen, etc. Begin aldus met maximaal volleggen van daken met zonnepanelen. Bedrijven met nieuwbouwplannen verplichten om energieneutraal te bouwen (opnemen in bouwvergunning)

Als we nu allemaal iets doen aan energie besparing kunnen we periodiek (jaarlijks) de energiebehoefte opnieuw vaststellen en daarop het beleid afstemmen / bijstellen. We hebben dan waarschijnlijk minder windmolens en zonneparken nodig. Maar laten we in dit kader ook verder kijken dan onze gemeente grens. Evalueer tijdig energieopwekking van op de Noordzee aangelegde grote windparken die immers een enorm rendement opleveren!

Landelijke en provinciale politiek trekken al iets aan de handrem, laten wij ook niet te snel vooruit lopen en onze besluitvorming procedure pas uit te voeren als

er voldoende draagvlak voor is, haastige spoed is zelden goed. Misschien moeten we denken aan oprichting van een regiegroep “energie neutraal Montferland” met daarin mensen van gemeente, bedrijfsleven en burgers van verschillende disciplines die alle uitvoeringsinitiatieven straks stuurt en coördineert. Dan maak je snel meters!.

Bij toekenning van ruimtes voor windmolens en/of zonneparken zullen grondeigenaren in hun handen wrijven, maar om draagvlak te creëren dient men op te nemen dat direct omwonenden mee participeren in opbrengsten, in de vorm van vrije energie en of financieel. Energiesaldering uit deze projecten moeten ten goede komen aan inwoners van naastgelegen dorp of wijk. Denk voorts aan planschade waarmee woningeigenaren te maken zullen krijgen!

Nu als er dan toch windtribunes of zonneparken komen kijk dan eerst naar onrendabele gebieden, langs A12/A18 en probeer zoveel mogelijk te clusteren, dit zou ook kunnen met buurgemeenten.

Om dit hele verhaal succesvol te laten landen en uitvoeren zal de gemeente ook in de buidel moeten tasten en of bij de provincie aankloppen (Nuon-gelden). Ook in dit kader pleiten we net als bij het asbestsaneringsproject voor duurzaamheidsleningen voor burgers en MKB om investeringen die gepaard gaan om deze energiebesparende maatregelen te financieren ook mogelijk en aantrekkelijk te maken!

Uiteraard zijn we als Plattelandsraad gaarne bereid om nader met u van gedachten te wisselen om dit enorme energieproject tot een goed en gewenst einde te brengen.

Met vriendelijke groet.

Plattelandsraad Montferland, namens deze

D.3 Brief inwoner Stokkum

Ik weet dat ik in deze brief bij de feiten moet blijven, maar ik kan het niet voorkomen dat het een persoonlijke brief gaat worden. Ik zal mijn standpunt toch uit moeten leggen.

Ik ben geboren in Stokkum, sterker nog mijn ouders zijn ook geboren in Stokkum, dat is dus wat je noemt een rasechte Stokkumse.

Ik ben in de gelukkige omstandigheid dat ik kan wonen waar ik zou willen. Toch hebben we besloten om in Stokkum te blijven wonen. Waarom dan toch? Wat heeft Stokkum nu eigenlijk te bieden? Stokkum heeft tenslotte helemaal niets aan voorzieningen. Er zijn geen winkels, geen kerk en er is geen school. De voetbalclub gaat fuseren met 's-Heerenberg en de jeugd zit al sinds twee jaar in 's-Heerenberg of Lengel, dus ook voor de jeugd is er in Stokkum weinig te beleven.

Wat heeft Stokkum dan wel wat het voor ons toch aantrekkelijk maakt om te blijven.... De NATUUR!

Stokkum heeft een glooiend landschap. Een heuvelachtig gebied met een heel mooi bos. In de verte kunnen we kijken naar Hoog-Elten en de Hulzenberg. Een plek zoals Stokkum vind je in Nederland bijna nergens. Ik werk in Duiven en het zou natuurlijk super makkelijk zijn om daar te gaan wonen, maar Duiven is alleen maar een weiland waar elke keer weer een cirkel met huizen omheen gebouwd is. Het heeft totaal geen uitstraling. Als mensen uit de stad bij ons op visite komen dan kijken ze hun ogen uit en wordt dat "boerse" dorp wel even opgewaardeerd. Wie komt er in hemelsnaam op het idee om op zo'n mooie plek als Stokkum een windmolen te plaatsten? Dat kan toch niet waar zijn? Hoeveel mensen ontsnappen niet aan de stad en komen bij ons in het weekend wandelen, fietsen en hardlopen. Daarnaast zijn er ontzettend veel toeristen die genieten van onze natuur. Die mensen zoeken rust. Die willen weg kunnen kijken zonder dat daar zo'n industriële windmolen staat.

En dan heb ik het nog niet eens over mijn eigen woongenot, ik woon dus op een plek waar ik last zal krijgen van deze molen. Ik kijk tegen de plantage aan. Vooral in de zomer hoor ik de roofvogels schreeuwend boven mijn huis cirkelen. We hebben fazanten, reeën, konijnen en vossen in onze achtertuin. Naast mijzelf zullen ook deze dieren last hebben van deze windmolen.

U begrijpt hopelijk mijn punt. Een windmolen hoort niet thuis in een natuurgebied. Plaats deze windmolens bij een industrieterrein. Of ergens als clusters bij elkaar bij een minder mooie omgeving (ook al heb ik spijt met de mensen die daar wonen).

Daarnaast vraag ik mij af waarom deze molens er nu doorheen gedrukt moeten worden. Waarom niet nog even alle ontwikkelingen afwachten. De markt is volop in beweging. Iedereen zet maximaal in om steeds nieuwere en betere uitvindingen te doen. Windmolens zouden beter passen in zee. Het beste is om eilanden in zee op te spuiten en deze vol te plaatsen met windmolens waar niemand ze ziet en hoort. Andere gemeentes met minder natuurschoon zijn misschien ook iets meer geschikt. De oude gemeente Bergh is veel te mooi om daar windmolens te plaatsen. Wellicht dat Didam een betere optie is.

Als er dan toch iets moet komen rondom onze plek, dan stel ik voor om een geluidswal langs de A3 en de A12 te zetten met zonnepanelen, dan hebben we er allemaal wat aan. Daarnaast heb ik vernomen dat men het klompenpad wil uitbreiden van Elten richting 's-Heerenberg. Het zou mooi zijn dat dit dan direct mee genomen wordt in eventuele plannen.

Samen met mensen uit de omgeving hebben we een aantal punten opgesteld. Deze zal ik in de bijlage meesturen. Ik sta volledig achter de punten die in die brief vermeld staan.

Ik ben op dit moment een huis aan het bouwen aan de Linthorsterstraat in Stokkum. Ik vind dat dit een heel mooi huis wordt en dat verdiend die prachtige plek aan de Linthorsterstraat ook.

Als de gemeente ondanks alle goede argumenten om geen windmolen te plaatsen, toch doorzet en een windmolen in ons gebied plaatst dan kan de gemeente er van uit gaan dat ik zeer zeker een planschade zal indienen.

Dit is misschien geen leuk bericht om op te schrijven, maar dan heb ik het de ge-

meente maar alvast medegedeeld, niet dat daar later nog een discussie over zou kunnen ontstaan.

Ik kan alleen maar zeggen, Gemeente, houdt vast aan dit mooie stukje natuur in Stokkum en laat dit niet verloren gaan...

Als afsluiting nog even voor de duidelijkheid, het is niet zo dat ik tegen een energieuw leven ben. Ik ben daar op vele vlakken ook al mee bezig.

D.4 Brief inwoner van buurtschap Greffelkamp

Geachte mevrouw,

Hartelijke dank voor het prettige telefonische gesprek van heden ochtend, 28-02-2019.

Als gemeente Montferland wilt u graag bij elke deelnemer aan de info- en inloop avonden over energie neutraliteit in 2030 hun visie ophalen.

Ik heb u op 20 februari 2019 een 18-tal vragen gesteld over met name windenergie.

Naar aanleiding van mijn vragen heeft u mij een aantal wedervragen gesteld en verzocht om een visie aan te leveren. Dat ga ik proberen en dat doe ik als burger van de buurtschap Greffelkamp. Dat wat de gemeente in eerste instantie en noord oostelijk gebied noemt in de Gelderlander van 18 december 2018. Dat noord-oostelijke gebied heet Greffelkamp en daar wonen ook inwoners van de gemeente Montferland.

1. Inzet adviesbureau Bosch van Rijn

Ik heb grote vraagtekens bij de inzet van een commercieel adviesbureau door de gemeente, omdat dit bureau ook al jaren lang de samenwerkende partner is van de commerciële investeerder, Raedthuys BV.

Raedthuys BV en Bosch van Rijn zijn de organisaties, die het windpark de Bijvanck te Angerlo dankzij de dwingende medewerking van de provincie Gelderland gaat realiseren in 2019.

Als u mijn visie wilt weten:

Stop s.v.p. met onmiddellijke ingang met de inzet van het bureau Bosch van Rijn.

Maak s.v.p. gebruik van de expertise van AGEM.

2. Cluster windparken.

Ik heb 3 inloop avonden bezocht. De gemeente heeft 3 avonden in de voormalige gemeente Bergh en 1 avond in de voormalige gemeente Didam georganiseerd.

Tijdens de challenge mogen de deelnemers de 15 turbines en een aantal zonnenvelden verdelen. Het zal niet verbazingwekkend zijn dat de gekozen locaties veelal aan de rand van de gemeente Montferland zijn gesitueerd. Dit is een landelijke trend.

Aan de directe grens van mijn buurtschap Greffelkamp zullen aan het einde van 2019 reeds 4 windturbines met een tiphoogte van 186 meter letterlijk verrijzen.

Ook de gemeente Montferland heeft tegen de komst van deze windturbines van windpark de Bijvanck geprotesteerd bij de provincie Gelderland. Nu worden enkele meters verderop van deze locatie te Angerlo de direct tegenover liggende gebieden in Greffelkamp als zoeklocaties voor wind en zonne-energie aangemerkt. Dat roept bij mij enige verbazing op.

Tijdens het challenge onderdeel, huldigen mijn collega dorpsbewoners het standpunt, dat :

Nu eenmaal door bestaande of toekomstige windmolens de horizon in Aze-wijn/Netterden en in Greffelkamp is vervuild, die 8 of die 7 nieuwe erbij te plaatsen windturbines prima passen in deze reeds vervuilde horizon.

Of ik daar als inwoner nog meer last zal ondervinden doet niet ter zake aldus mijn collega inwoners.

Mijn visie:

Daar waar de provincie Gelderland ondanks het protest van de gemeenten Montferland en Zevenaar en de omwonenden voor de plaatsing van 4 turbines in Angerlo de vergunning heeft verstrekt, mag de buurtschap Greffelkamp zich evt. verheugen op nogmaals 7 of 8 turbines. **Dat kan ik moeilijk accepteren. Hier ben ik dus tegen.**

Ik ben dus inmiddels voor spreiding van locaties voor de windmolens. Het eerlijker verdelen van het verdriet en het leed dat visuele en geluidshinder heet dus. Geen clustering van windparken dus, omdat je toevallig aan de rand van een dorp woont.

Mijn visie:

Plaats de windparken en/of de turbines op gemeentelijke grond. Ik vind het een absolute misser dat deze mogelijkheid niet separaat is onderzocht.

Laten we AGEM of anders een tweede lokale coöperatie oprichten met de inwoners van Montferland in het bestuur. Zie bijv. het voorbeeld in de gemeente Oss.

Dus ik ben tegen de inzet van commerciële bedrijven/investeerdere.

3. Draagvlak.

Ik vind dat de gemeente Montferland meer dan haar best doet om de inwoners bij de besluitvorming te betrekken. Ik heb daar heel veel positieve waardering voor.

Ik zou het wel toejuichen als de gemeente een klankbordgroep gaat formeren met de inwoners uit onze gemeente.

De oprichting van een klankbordgroep at had eindelijk als eerste actie moeten gebeuren. De gemeente Montferland had een advertentie kunnen plaatsen of de dorps-en wijkraden kunnen inschakelen.

ALS EERSTE STAP

Ook zou ik graag willen dat de gemeente Montferland over het tijdspad, het besluitvorming proces en de momenten van invloed van de inwoners meer duidelijkheid geeft. Komt er nog een discussie avond met de bekendmaking van de resultaten van inloop avonden ? Worden de resultaten als fait accompli op de gemeentelijke website geplaatst ? Kortom hoe ziet de communicatie in het vervolgproces eruit ?

Draagvlak financieel onder inwoners.

Op dit moment ontvangt de eigenaar van een grondperceel van een windturbine voor het opstalrecht per opgewekte MW een jaarlijkse vergoeding van 15.000 Euro. Bij een windmolen van 3,2 MW is dat bedrag jaarlijks: Ca. 47.000. Euro.

De naast het perceel woonachtige buurman kan een bedrag tegemoet zien van ca. 600 Euro per jaar in het geval van windpark de Bijvanck.

Door de inzet van de SDE kan de exploitant/de investeerder de te vergoeden bedragen declareren bij het subsidie fonds, waar landelijk 6 Miljard Euro beschikbaar is. Immers de kostprijs van windenergie is hoger dan de verkoopprijs van stroom/elektriciteit. Het verschil kan de exploitant ophalen bij de Stimuleringsregeling Duurzame Energie.

Het kan mogelijk zijn omwonenden een geldelijke korting op de stroomprijs aan te bieden. In een buitengebied zijn er echter al een aantal woningen met zonnepanelen op het dak of in de weide.

5. Planschade

De vorming van de **planschade** speelt een grote rol voor het verkrijgen van draagvlak onder inwoners. Ik noem een voorbeeld uit de praktijk:

Bij windpark de Bijvanck te Angerlo is de planschade voor de 12 omwonende huishoudens/woningen getaxeerd door een bureau in opdracht van de investeerder uit Rotterdam op uiteindelijk ca. 80.000 Euro. De tweede second opinion taxatie van de makelaardij uit de regio komt voor de 12 huishoudens iets hoger uit: 2,1 miljoen Euro.

Een significant verschil is aan de orde. Hierin dienende aanwonenden bij een locatie met een of meerdere windturbines te worden gecompenseerd.

6. Enkele wensen

Aan het college en de gemeenteraad vraag ik om toe te zien op:

- Organisatorische en democratische participatie door de burgers VANAF HET BEGIN
- 100% financiële participatie door de burgers.
- Ondersteunen van initiatieven om te komen tot burger coöperaties, door verlenen van expertise overdracht en een bijdrage in de startkosten
- Het stopzetten van alle commerciële initiatieven
- Het stopzetten van de samenwerking met een commercieel adviesbureau

Indien een investeerder wordt ingeschakeld vraag ik het college en de gemeenteraad toe te zien op adequate en geaccepteerde afspraken tussen participanten, aanwonenden, dichtbij wonenden en de investeerder.

7. Greffelkamp en conclusie

In eerste instantie is in de Gelderlander van 18 december 2018 het bestaan van Greffelkamp geduid als noord-oostelijk grensgebied. Dat is een omissie die ik zeer betreurt. Nu wij in Greffelkamp in 2019 worden geconfronteerd met de komst van

4 windturbines neem ik een afwachtende en gereserveerde houding t.a.v. de verdere plaatsing van windturbines voor de nabije toekomst aan. Ik wil eerst de consequenties van deze windmolens van de Bijvanck letterlijk visueel en auditief ervaren.

Gaan er in de toekomst voor ons als inwoners van Greffelkamp medische problemen door de inzet van deze windturbines ontstaan ?

Gaat er planschade ontstaan en zo ja, wie kunnen de inwoners van Greffelkamp daarop aanspreken ?

De bezorgdheid in onze buurtschap neemt verder toe nu er bewegingen zijn die erop duiden dat de inwoners van Montferland de problematiek van de windmolens naar de randen van ons mooie dorp verschuiven.

Ik wens alle betrokkenen veel wijsheid, rust en goede contemplaties toe.

D.5 Speerpunten inwoners Stokkum

Speerpunten.

Stokkum

LANDELIJK IS ER VEEL WEERSTAND AAN HET ONTSTAAN TEGEN HET PLAATSEN VAN WINDMOLENS. Het lijkt, dat de op te noemen nadelen vele malen de voordelen ervan overstijgen. Een degelijk onafhankelijk LANDELIJK onderzoek over deze tendens is ZEER BELANGRIJK. Deze plaatsbepaling van windmolens lijkt een impulsieve actie te zijn, waarbij niet van tevoren is nagedacht over de daaraan verbonden consequenties, een van hogerhand opgelegde GEMEENTELIJKE Plicht.

Onder leiding van de nieuwe Commissaris van de Koning dienen de Burgemeesters van alle Gemeenten in Gelderland eerst eens te gaan overleggen over alles wat met windenergie te maken heeft en dan pas gezamenlijk en gelijkelijk verdeeld over de provincie, waaronder ook de randmeren ten dele vallen, te komen tot het vaststellen van plaatsen voor windmolens/windturbines.

1*: Wettelijke voorschriften ten aanzien van de plaatsing van windmolens.

informatie vragen over de wettelijke voorschriften/bepalingen: afstand molen – woningen toepassen wettelijke bepalingen Duitsland en Nederland, gezien onze Duitse burens: a: de verschillen tussen beide wetgevingen/bepalingen.

B:

toepassen van de meest verstrekkende bepalingen.

2*: Het aan-één-gesloten beschermde natuurgebied/stiltegebied, gelegen tussen Huis Bergh met de Plantage (Monument) en Hoog/Laag Elten.

Het maakt deel uit van de grote stuwwal, die een natuurlijke barrière vormde tussen Nijmegen en 's-Heerenberg.

Dit natuurgebied biedt voor het wild, vogels, vissen, bomen en planten een volledig rustgebied. Betreden is niet toegestaan.

Herten/reeën verplaatsen zich dagelijks vanuit de Plantage naar de bossen bij Hoog Elten en v.v. Buizerds hebben hun verblijf gevonden in de groep eikenbomen midden in het Natuurgebied en hebben daar waarschijnlijk ook hun broedplaats.

Overal in het gebied hebben vrijwilligers nestkasten voor Steenuiltjes en Valken in dit Natuurgebied geplaatst.

Kraanvogels, Buizerds en Sperwers hebben hun jaarlijkse rustplaatsen tijdens de trektochten in dit Natuurgebied. (www.vogelwerkgroep.nl)

Tussen Huis Bergh en Hoog Elten bestaat een duidelijke zichtlijn door dit beschermde natuurgebied.

Ten behoeve van het verplaatsen van wild over de Nederlands-Duitse grens is er een ecoduct in de planning. Dit is van groot belang om inteelt te voorkomen.

De gemeente Montferland investeert zelf in het in stand houden van een rijk traditioneel natuurgebied door subsidies te vertrekken aan particulieren voor de hernieuwde aanplant van oude rassen.

Monique Merreback van de Stichting Levend Landschap Stokkum heeft ook bemoeienis met het Natuurgebied Het Broek en promoot de aanplant van meidoornhagen en inheemse bomenrassen.

*Bij de brug in de grensovergang van de Linthorsterstraat heeft het bord "STILTEGEBIED" met VERBODEN TOEGANG gestaan. Dit bord is nu niet meer aanwezig.

*Dit gebied tussen 's-Heerenberg en Elten is tevens van grote archeologische en historische waarde.

3^e: Worden ook windmolens geplaatst en zonne-energieparken aangelegd nabij de woonplaatsen van de betrokken wethouders.

Wethouder Walter Gerritsen woont nabij de grensovergang in de weg van Beek naar Elten.
Wethouder Oscar van Leeuwen woont in Braamt.

4^e: Welke projectontwikkelaars en investeerders zijn betrokken bij de uitvoering van het project.

Zijn er Chinese investeerders in beeld.

Waar gaan de winsten uit de opgewekte energie naar toe.

In de oliestaten zijn en blijven de oliesjeiks de baas over de exploitatie van de olieproductie en dus ook over de inkomsten ervan en die doordachte handelswijze heeft hen geen Windeieren gelegd.

Nederland en Gelderland en Gemeente Montferland geeft de mogelijk toekomstige winst uit de energie toch niet uit handen. Er is toch wel lering getrokken uit het verleden.

Zoals het zich nu laat aanzien profiteren de in de nabijheid van een windmolen wonende Montferlander/Stokkummer absoluut niet van de opbrengst van een windmolen.

Onze gemeentelijke bestuurders moeten aan de inwoners de garantie kunnen geven, dat zij nu en in de toekomst gaan mee profiteren van de opbrengsten van de windmolens en dat gegeven in de meningsvorming betrekken.

5^e: Windmolens zijn producerende bouwwerken van energie.

Deze bouwwerken behoren te worden opgericht op industrieterreinen.

Elke windmolen is een bedrijf op zich.

Voordelen: geen hinder voor bewoners (geluidhinder, slagschaduw en schadelijke straling/magnetische straling),

Korte transportlijnen. De energie wordt opgewekt, waar deze het meest wordt gebruikt, te weten de industrie als grootverbruiker

Geen/minder overbelasting van de energienetten, waar momenteel al voor gevreesd wordt met de terug levering van energie door particulieren zonnepanelen.

Geen kosten voor de aanleg en onderhoud van verharde wegen en afsluitbare hekken, zoals in een natuurgebied.

6^e: Zonnepanelen kunnen worden geplaatst tegen langs de autosnelwegen aangelegde geluidswallen.

Voordelen: geen landschap ontsierende glaselementen in de natuur.

7^e: Nederland loopt weer voorop in Europa met het treffen van maatregelen inzake energieopwekkende projecten.

De andere landen in Europa wachten af met het realiseren van de projecten.

Loopt Gelderland ook voorop met het voorschrijven van de energieprojecten?

Hoe gaat het in de andere gemeenten van Gelderland.

De gemeente Montferland dient eerst een afwachtende houding aan te nemen en niet het beste jongentje van de klas willen zijn. Het voorop lopen heeft ook al veel geld gekost.

8^e: Toerisme.

Stokkum en 's-Heerenberg zijn de plaatsen, die het grootste deel van het toerisme voor rekening nemen.

De vakantiegangers, verblijvende op de campings in Stokkum, komen in de meeste gevallen voor de natuurschoon rond het dorp Stokkum.

Ook de vakantiegangers, verblijvende in de omgeving van 's-Heerenberg en Stokkum, bezoeken deze streek om er in de natuur te gaan rond wandelen en fietsen.

Vakantiegangers zullen in de toekomst waarschijnlijk gebieden met windmolens mijden.

9^e: Windmolens in Duitsland geplaatst.

De tegen de grens door Duitsland geplaatste windmolens zijn bewust aldaar geplaatst. Duitsland (Nordrhein Westfalen) respecteert het natuurgebied tussen Emmerich en Elten en plaatste om die reden de

Windmolens bewust in een minder natuurschoon gebied. Dit gebied is dan ook aangewezen als een industriegebied, dus daar waar de windmolens geplaatst dienen te worden.

10^e: Overheids- en Semioverheidsinstanties.

Welke overheids- en semioverheidsinstanties (zoals Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Waterschap, Polderdistrict) hebben enige bemoeienis met dit beschermde natuurgebied, ook gezien het onderhoud, dat aan flora en fauna gedaan dient te worden. Ook heeft de Duitse overheid met dit onderhoud te maken.

11^e: Het algemeen belang voor de mens en zijn omgeving.

Wanneer het gaat om het algemeen belang voor de "menschheid", kan er geen sprake zijn van persoonlijk belang van enkele betrokkenen, die dan ook nog enigszins beslissingsbevoegd zijn.

Als het gaat om het algemeen belang van de mensheid, dan komt in zeer belangrijke mate het belang van de natuur duidelijk naar voren.

De natuur zorgt voor het welzijn van de mensheid, voor de tijdloze leefbaarheid in en met de natuur.

De natuur bestaat uit flora en fauna, met andere woorden: alles wat groeit en bloeit, maar ook alles wat direct in en met die natuur leeft en ook zorgt, dat die natuur blijft leven.

We weten daar allemaal de voorbeelden wel van te noemen.

Gezien het vorenstaande dient een natuurgebied, zoals het Broek, gelegen tussen het Huis Bergh, met de Plantage en het natuurgebied/uitgebreide bosgebied rond Hoog en Laag Elten, waarvan ook de Montferlandse Bossen deel uitmaken.

12^e: Bewaking en bescherming van de windmolens, die in een beschermd natuurgebied zijn geplaatst.

De bewaking en bescherming van windmolens in een beschermd natuurgebied is niet of nauwelijks uitvoerbaar.

De bewaking en bescherming van deze molens vindt plaats met motorvoertuigen, die dag en nacht rond rijden (veel voertuigverplaatsingen) en dus ook ten allen tijde in het natuurgebied gaan rond rijden.

De beschermde natuur wordt door deze (lawaai) bewegingen in ernstige mate verstoord en zal leiden tot de teruggang van o.a. het aantal reeën, herten en vogels.

Net zoals bij de plaatsing van een dergelijke windmolen, moet ook voor deze bewaking en bescherming verharde wegen in het natuurgebied moeten worden aangelegd en met een slot af te sluiten hekken.

GEPLANDE TERRORISTISCHE AANSLAGEN OP ENERGIE VOORZIENINGEN (DUS OOK WINDMOLENS) ZULLEN IN DE TOEKOMST ZEKER GAAN PLAATS VINDEN EN DAAROP ZAL MET CONSEQUENTE BEWAKINGSMAATREGELEN MOETEN WORDEN GEREAGEERD. DAAROM IS DE PLAATSING VAN WINDMOLENS BINNEN BEWAakte INDUSTRIEGEBIEDEN NOODZAKELIJK.

13^c: Er zijn voldoende voorbeelden van juist geplaatste windmolens.

Zutphen: windmolens geplaatst binnen een industriegebied.

Deventer: windmolens geplaatst binnen een industriegebied en langs de A1 (autosnelweg)

14e: Zijn deze door de gemeente Montferland georganiseerde bijeenkomsten er om de inwoners het gevoel te geven ook invloed te hebben op de beslissingen.

Door het organiseren van deze bijeenkomsten geeft de gemeente Montferland de inwoners het gevoel, dat zijn gehoord zijn.

De bewoners mogen hun meningen kenbaar maken.

Zijn deze meningen van belang bij het vaststellen van de plaatsingen van windmolens en zonneparken.

Zo ja: wat geeft dan de doorslag;

de grootste mond met het meeste lawaai;

de macht van het getal: hoe meer aanwezigen uit een bepaalde hoek van de gemeente, hoe

belangrijker deze gezamenlijke mening gaat worden;

of is er een verdeelsleutel;

of doen alleen de individuele grondig onderbouwde meningen ter zake en gaat men uitsluitend en alleen met argumenten aan het werk;

of staan de plaatsingen toch al vast en geeft de toestemming van de eigenaar van het perceel grond, waarop de molen gepland is, de doorslag

en is dan de mening van de in de nabijheid woonachtigen niet meer zo belangrijk.

* Met andere woorden: is het ter beschikking stellen van een perceel grond, door een grondeigenaar van meer doorslaggevend belang in de plaatsbepaling van de molens

en het doorgaan van dit project dan de mening erover van de inwoners van een bepaald dorp/stad.

- **Uit dit punt blijkt heel duidelijk, dat de inwoners van de gemeente Montferland niet of nauwelijks vertrouwen hebben in hun gemeentelijke bestuurders.**
- **Vaak staat de beslissing over een onderwerp al vast en men VREEST, dat dat ook met dit onderwerp zo zal gaan!**

15^c: waardedaling van het onroerend goed in de directe omgeving van een windmolen.

Omwonenden van de plaatsen, waar windmolens geplaatst en in bedrijf zijn, zijn unaniem van mening, dat er een aanzienlijke waardedaling van hun onroerend goed heeft plaats gevonden ten opzichte van de

Situatie van voor de aanwezigheid van windmolens.

De omwonenden van de aangewezen plaatsen, waar windmolens gepland zijn, geven op voorhand aan, dat zij zeker vrezen voor de waardedaling van hun onroerend goed. Er zullen zeker procedures voor het

indienen van Planschade volgen.

16^c: Vrees voor ongevallen door bijvoorbeeld materiaalmoetheid van de windmolens.

Wereldwijd gezien zijn er al veel meer ongevallen door windmolens ontstaan als gevolg van bijvoorbeeld het afbreken van wieken.

De gevaar voor schade aan omliggende gebouwen en ietsel van mens en dier is dus zeker niet onaanzienlijk te noemen en zal zeker bij het bepalen van de plaatsen betrokken moeten worden.

Tenslotte:

Alle inwoners van Stokkum dragen hun dorp en hun natuur eromheen in hun hart. Zij hebben daar – de meesten van kinds af aan – van genoten en beschouwen het als hun erfgoed.

Achter Stokkum ligt de Elterberg met Hoog Elten. Deze berg is 50 meter hoog. Vanaf Stokkum en vanaf 's-Heerenberg met het Huis Bergh vormt dit mooie landschap een prachtig bezit.

De Buizerds zweven er in alle rust over heen, hun jachtgebied is NOG nooit verstoord, door alle eeuwen heen is dit gebied in alle rust zo mooi gebleven.

Nu willen personen, die hier niet wonen en van verre komen en soms nog eens niet weten waar Stokkum ligt, uit WINSTBEJAG er windmolens plaatsen. Dat worden geen kleine windmolens, nee.. dat worden windmolens met een mastlengte van 170 meter en met een wielengte van zeker 60 meter. Dat is in totaal dus zeker 230 meter hoog.

Mensen, dat wordt een gigantisch hoog bouwwerk, een kolossaal bewegend industrieel project in een STILTEGEBIED-NATUURGEBIED met een noodzakelijke weg of wegen ernaar toe, met motorvoertuigbewegingen, kortom een landschap verwoestend prestigeobject. Ja, dat wordt het een PRESTIGEOBJECT van het beste jongetje uit de klas, een klas, die nu GELDERLAND heet. Wordt wakker Bestuurders van Montferland en ga niet in zee met die (buitenlandse) investeerders. Laten zij de zee maar in gaan met hun windmolens.

Bosch & van Rijn
experts in renewable energy

Groenmarktstraat 56
3521 AV Utrecht
www.boschenvanrijn.nl

